

Uitgave
in de Nederlandse taal

Mededelingen en bekendmakingen

<u>Nummer</u>	Inhoud	Bladzijde
	<i>I Mededelingen</i>	
	Commissie	
95/C 275/01	Ecu	1
95/C 275/02	Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over de stand van zaken en de tenuitvoerlegging van Richtlijn 90/388/EEG betreffende de mededinging op de markten voor telecommunicatiediensten (1)	2
	<i>II Voorbereidende besluiten</i>	
	.....	
	<i>III Bekendmakingen</i>	
	Commissie	
95/C 275/03	TACIS — Gecomputeriseerd informatiesysteem — Bericht van uitnodiging tot inschrijving uitgeschreven door de Commissie van de Europese Gemeenschappen gefinancierd in het kader van het TACIS-programma	25
95/C 275/04	Phare — Apparatuur voor geothermisch project — Bericht van aanbesteding uitgeschreven door het Nationaal Fonds voor Milieubescherming en Waterbeheer voor de Minister van Milieu, Natuurlijke Hulpbronnen en Bosbouw namens de Regering van Polen in het kader van Phare	26

<u>Nummer</u>	Inhoud (vervolg)	Bladzijde
95/C 275/05	Phare — Computer- en audiovisuele apparatuur — Bericht van aanbesteding uitgeschreven door het Ministerie van Arbeid en Sociale Zaken van de Republiek Tsjechoë en de Commissie van de Europese Gemeenschappen in het kader van Phare . . .	27
95/C 275/06	Onderzoek naar het evenwicht tussen de respectievelijke rechten en plichten en de financiële middelen van de openbare en particuliere televisiestations in Oostenrijk, Finland, Zweden, Noorwegen, Liechtenstein en IJsland — Uitnodiging tot het indienen van inschrijvingen uit de Lid-Staten en de EVA-landen die aan de EER deelnemen ⁽¹⁾	28
95/C 275/07	Voor aankondiging van een uitnodiging tot het indienen van voorstellen voor het specifiek programma voor onderzoek en onderwijs inzake veiligheid van kernsplijting (reactorveiligheid, afvalbeheer en stralingsbescherming) (1994-1998)	29
<hr/>		
Rectificaties		
95/C 275/08	Phare — Sectoriële kaderovereenkomsten voor meerdere landen (PB nr. C 252 van 28. 9. 1995, blz. 9)	30

⁽¹⁾ Voor de EER relevante tekst

I

(Mededelingen)

COMMISSIE

ECU ⁽¹⁾

19 oktober 1995

(95/C 275/01)

Bedrag in nationale valuta voor één eenheid:

Belgische en Luxemburgse frank	38,4321	Finse mark	5,61303
Deense kroon	7,25748	Zweedse kroon	8,95340
Duitse mark	1,86815	Pond sterling	0,840090
Griekse drachme	306,849	US-dollar	1,31978
Peseta	161,555	Canadese dollar	1,76613
Franse frank	6,56196	Yen	132,968
Iers pond	0,822089	Zwitserse frank	1,52118
Lire	2108,72	Noorse kroon	8,22422
Gulden	2,09238	IJslandse kroon	85,4295
Oostenrijkse schilling	13,1477	Australische dollar	1,75270
Escudo	196,872	Nieuwzeelandse dollar	2,00422
		Zuidafrikaanse rand	4,81753

De Commissie heeft een telexdienst met automatisch antwoordmechanisme in gebruik genomen die elke gebruiker, op diens aanvraag per telex, de omwisselingskoers in de voornaamste valuta geeft.

Deze dienst functioneert elke dag van 15.30 uur tot de volgende dag 13.00 uur.

De gebruiker dient als volgt te handelen:

- telex nr. 23789 te Brussel kiezen;
- zijn eigen telexadres geven;
- de code „cccc” vormen die het automatisch antwoordmechanisme in werking stelt en hem de omwisselingskoersen van de ecu per telex geeft;
- de mededeling niet onderbreken vóór het einde van de boodschap dat aangegeven wordt door het teken „ffff”.

Noot: De Commissie heeft ook een telexapparaat met automatische beantwoorder (nr. 21791) en een telekopieerapparaat met automatische beantwoorder (nr. 296 10 97) die dagelijkse gegevens betreffende de berekening van de landbouwmrekeningskoersen verstrekken.

⁽¹⁾ Verordening (EEG) nr. 3180/78 van de Raad van 18 december 1978 (PB nr. L 379 van 30. 12. 1978, blz. 1), laatstelijk gewijzigd bij Verordening (EEG) nr. 1971/89 (PB nr. L 189 van 4. 7. 1989, blz. 1).

Besluit 80/1184/EEG van de Raad van 18 december 1980 (Overeenkomst van Lomé) (PB nr. L 349 van 23. 12. 1980, blz. 34).

Beschikking nr. 3334/80/EGKS van de Commissie van 19 december 1980 (PB nr. L 349 van 23. 12. 1980, blz. 27).

Financieel Reglement van 16 december 1980 voor de toepassing van de algemene begroting van de Europese Gemeenschappen (PB nr. L 345 van 20. 12. 1980, blz. 23).

Verordening (EEG) nr. 3308/80 van de Raad van 16 december 1980 (PB nr. L 345 van 20. 12. 1980, blz. 1).

Beschikking van de Raad van Gouverneurs van de Europese Investeringsbank van 13 mei 1981 (PB nr. L 311 van 30. 10. 1981, blz. 1).

Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over de stand van zaken en de tenuitvoerlegging van Richtlijn 90/388/EEG betreffende de mededinging op de markten voor telecommunicatiediensten

(95/C 275/02)

(Voor de EER relevante tekst)

I. INLEIDING

Doel

Op 28 juni 1990 werd Richtlijn 90/388/EEG van de Commissie gepubliceerd (hierna „de dienstenrichtlijn” of „de richtlijn” genoemd). Deze richtlijn wordt inmiddels beschouwd als de hoeksteen van het regelgevend kader van de EU voor liberalisering van de Europese telecommunicatiemarkt. De Raad heeft in zijn resolutie van 22 juli 1993 ⁽¹⁾ het belang van een snelle tenuitvoerlegging ervan benadrukt. In dat verband constateerde hij dat „de bestaande regelgeving, en met name Richtlijn 90/388/EEG, snel en doeltreffend ten uitvoer moet worden geleid”.

Het is in deze context dat de Commissie de onderhavige mededeling over de stand van zaken en de tenuitvoerlegging van de richtlijn ⁽²⁾ indient.

De mededeling heeft een drieledig doel ⁽³⁾:

- i) Beschrijving en verklaring van de huidige stand van zaken van de tenuitvoerlegging;
- ii) Aanduiden en nader beschrijven van voornaamste vraagstukken;
- iii) Plaatsen van de richtlijn in de context van de hervormingen met het oog op de deadline 1998, overeenkomstig de resolutie van de Raad van 1993 waarin deze zijn steun uitsprekt voor het voornemen van de Commissie om „vóór 1 januari 1996 de noodzakelijke wijzigingen in het communautaire regelgevende kader uit te werken, teneinde tegen 1 januari 1998 de volledige liberalisering van alle spraaktelefoonnetten te verwezenlijken”.

⁽¹⁾ Resolutie van de Raad 93/C 231/01.

⁽²⁾ Deze Mededeling heeft geen betrekking op verwante aspecten van het EU-telecommunicatiebeleid zoals de toepassing van de regels voor de aanbidding van een open netwerk (Open Network Provision) op huurlijnen. Deze onderwerpen komen uitvoerig aan de orde in andere recente mededelingen. Zie het Groenboek over de liberalisering van de telecommunicatie-infrastructuur en kabeltelevisienetwerken, Deel I/II, COM(94) 440; COM(94) 682 en de Mededeling over de stand van zaken en toekomstige aanpak voor vrije toegang tot telecommunicatienetwerken en diensten (Open Network Provision), COM(94) 513.

⁽³⁾ Opgemerkt zij dat deze Mededeling op generlei wijze in de plaats komt van de formele procedures die overeenkomstig het Verdrag van kracht zijn om een volledige tenuitvoerlegging van het gemeenschapsrecht te waarborgen.

Context

In de dienstenrichtlijn zijn vier data vastgesteld voor de tenuitvoerlegging van specifieke bepalingen:

- 31 december 1990 voor de openstelling van de concurrentie voor andere telecommunicatiediensten dan spraaktelefoondiensten en de gewone doorverkoop van capaciteit;
- 1 juli 1991 voor de instelling van een onafhankelijke instantie die belast is met de toekenning van exploitatievergunningen en het toezicht op de gebruiksvoorwaarden;
- 30 juni 1992 voor het bekendmaken van alle vergunings- of aanmeldingsprocedures voor de exploitatie van pakket- en circuitgeschakelde datadiensten voor het publiek;
- 31 december 1992 voor de openstelling van de concurrentie voor de gewone doorverkoop van capaciteit ⁽⁴⁾.

In Resolutie A3-0113/93 van 20 april 1993 verzocht het Parlement de Commissie voorbereidingen te treffen voor de liberalisering van zowel de intracommunautaire als de nationale spraaktelefoondiensten en zo snel mogelijk de noodzakelijke maatregelen goed te keuren om het potentieel van het bestaande infrastructuur van kabelnetten voor telecommunicatiediensten optimaal te benutten en onverwijld de bestaande beperkingen op het gebruik van kabelnetten voor niet-gereserveerde diensten af te schaffen, alsmede maatregelen goed te keuren om een optimaal gebruik van de grensoverschrijdende telecommunicatienetten van spoorwegexploitanten en elektriciteitsproducenten te verzekeren ⁽⁵⁾.

Resolutie 93/C 213/01 van de Raad bevatte een tijdschema voor de ontwikkeling van de telecommunicatie-infrastructuur en bevestigde de datum van:

- 1 januari 1998 voor de liberalisering van spraaktelefoondiensten voor het grote publiek ⁽⁶⁾.

⁽⁴⁾ De richtlijn voorzorg voorts in de mogelijkheid tot 1 januari 1996 uitstel te verlenen voor het verbod op de gewone doorverkoop van capaciteit in Lid-Staten waar het netwerk voor de verstrekking van pakket- of circuitgeschakelde diensten nog niet voldoende ontwikkeld was.

⁽⁵⁾ PB nr. C 150 van 31 mei 1993, blz. 42.

⁽⁶⁾ Voor sommige Lid-Staten met minder ontwikkelde netten (Spanje, Ierland, Griekenland en Portugal) werd een aanvullende overgangperiode van vijf jaar voorzien. Ook voor uiterst kleine netten (Luxemburg) kan, waar gerechtvaardigd, een aanvullende periode van twee jaar worden toegestaan.

Op 17 november 1994 keurde de Raad een volgende resolutie goed waarin de volgende datum werd bevestigd:

— Eveneens 1 januari 1998 voor de liberalisering van de telecommunicatieinfrastructuur (7).

Naar aanleiding van het actieplan van de Commissie van 19 juli 1994, verschenen onder de titel „Naar een Europese informatiemaatschappij, een actieplan” (8) is de Unie momenteel vergevorderd met de uitvoering van het beleid om de informatiemaatschappij te verwezenlijken. De resoluties, de conclusies van de Europese Raad van Korfoe (9) alsmede de mededeling van de Commissie betreffende de raadpleging over het Groenboek over mobiele en persoonlijke communicatie (10) en de resultaten van de lopende raadpleging over de Groenboeken over de infrastructuur (deel I/II) (11) zullen een kader bieden voor het doorvoeren van verdere wijzigingen op de dienstenrichtlijn om tot volledige liberalisering van de telecommunicatiesector te komen. Met het oog hierop zal het naarmate de deadline van 1998 dichterbij komt steeds belangrijker worden de werkelijke situatie in de Lid-Staten regelmatig te onderzoeken.

II. STAND VAN ZAKEN MET BETREKKING TOT DE TENUITVOERLEGGING

a) Algemeen

De Lid-Staten dienen de bepalingen van de richtlijn ten uitvoer te leggen en de hiertoe goedgekeurde maatregelen aan de Commissie mede te delen uiterlijk op 31 december 1990, 1 juli 1991 en 31 december 1992 (12). Alle Lid-Staten op twee na hebben aan hun aanmeldingsverplichtingen voldaan (13). Om te beoordelen of Richtlijn 90/388/EEG in de verschillende Lid-Staten op de juiste manier ten uitvoer wordt geleid, werd een controlelijst

(7) Met dezelfde afwijkingen als hierboven, zie Resolutie van de Raad van 22 december 1994 betreffende de beginselen en het tijdschema voor de liberalisering van de telecommunicatie-infrastructuren (94/C 379/03) PB nr. C 379 van 31 december 1994.

(8) COM(94) 347.

(9) Conclusies van de Europese Raad, Korfoe, 24-25 juni 1994.

(10) Naar de persoonlijke communicatie-omgeving: Groenboek inzake een gemeenschappelijke aanpak van mobiele en persoonlijke communicatie in de Europese Unie (COM(94) 145 def.).

(11) Op. cit.

(12) Zoals vermeld betreffen de uitzonderingen op de deadline van 31 december 1990 a) specificaties ten aanzien van de gewone doorverkoop van datadiensten (31 december 1992) en b) de oprichting van een onafhankelijke instantie (1 juli 1991).

(13) Italië (de bepalingen die uitsluitend werden opgenomen in de Legge Comunitaria 1994 zijn onvolledig) en Griekenland (de maatregelen om de onafhankelijke regelgevende instantie operationeel te maken werden nog niet aangemeld).

samengesteld waarop alle belangrijke onderdelen werden opgenomen. Hoewel deze lijst niet uitputtend is, kan de voortgang van de tenuitvoerlegging het beste worden afgemeten aan de volgende aspecten (14):

— Definitie van „spraaktelefoondiensten” waarvoor momenteel nog uitsluitende en bijzondere rechten kunnen worden gehandhaafd overeenkomstig de bepalingen van de richtlijn (15).

— Voortzetting van andere uitsluitende rechten;

Toegang van dienstverleners tot transmissie/routing op het geschakelde openbaar net (PSTN) en via huurlijnen;

Voorwaarden die worden opgelegd uit hoofde van vergunnings- of aanmeldingsregelingen;

Doorzichtigheid en openheid van de procedure voor de verlening van vergunningen.

— Voorwaarden voor de gewone doorverkoop van gehuurde capaciteit voor datacommunicatie;

Aanmelding (binnen de daarvoor geldende termijn) van bijzondere vergunningsregelingen voor dergelijke doorverkoop;

Rechtvaardiging van dergelijke regelingen (16).

— Voorwaarden voor vrije toegang tot openbare netten (formeel en in de praktijk);

Beschikbaarheid van huurlijnen binnen een redelijk tijdsbestek;

Rechtvaardiging van (eventuele) beperkingen op het gebruik van huurlijnen.

— Rechtvaardiging van eventuele beperkingen op de verwerking van gegevens (voorafgaand aan of na transmissie via het openbare net) (17);

Waarborging door de Lid-Staten van het niet-discriminerende karakter van de gebruiksvoorwaarden en de prijzen voor verschillende dienstverleners (met inbegrip van de TO).

— Gescheidenheid en onafhankelijkheid van een doelmatige en operationele regelgevende instantie;

Toewijzing aan deze instantie van de volgende taken: verlening van vergunningen, toezicht op de ge-

(14) Zie voor de afzonderlijke onderdelen met name de artikelen 1, 2, 3, 4, 5, 6 en 7 van de richtlijn.

(15) Onderworpen aan deadlines zoals vastgelegd bij de resolutie van de Raad van 22 juli 1993.

(16) Dat wil zeggen overeenkomstig de bepalingen van artikel 2 en artikel 3.

(17) Aangetoond moet worden dat deze noodzakelijk zijn voor de essentiële eisen of het overheidsbeleid.

bruiksvoorwaarden; controle op typegoedkeuringen en verplichte specificaties alsmede de toekenning van frequenties.

Aan de hand van deze punten heeft de Commissie vastgesteld dat de mate waarin de richtlijn in de hele Unie daadwerkelijk ten uitvoer is gelegd ⁽¹⁸⁾ van Lid-Staat tot Lid-Staat nog sterk uiteenloopt. Verschillende Lid-Staten zullen verdere maatregelen moeten doorvoeren voordat de Commissie de richtlijn als daadwerkelijk ten uitvoer gelegd kan beschouwen ⁽¹⁹⁾.

b) Formele procedures

Voor zover mogelijk heeft de Commissie getracht resterende vraagstukken in verband met de tenuitvoerlegging op te lossen in bilaterale contacten en onderhandelingen met de betrokken Lid-Staten. Dit is in het bijzonder doeltreffend gebleken (voor beide partijen) in gevallen waarin de gevraagde informatie snel wordt verstrekt en doorzichtig is, en de wil bestaat snel tot een werkbare oplossing te komen.

In gevallen waarin het niet mogelijk is problemen in verband met de tenuitvoerlegging binnen een redelijk tijdsbestek via informele onderhandelingen op te lossen, is de Commissie verplicht de formele procedure voor het niet-nakomen van de verplichting tot de tenuitvoerlegging van een richtlijn van artikel 169 van het Verdrag ⁽²⁰⁾ in te leiden.

Momenteel lopen verscheidene formele procedures. Twee ervan betreffen gevallen waarin Lid-Staten hebben nagelaten alle nationale omzettingsmaatregelen aan te melden ⁽²¹⁾. Twee andere gevallen betreffen een onjuiste toepassing van de richtlijn in de Lid-Staten ⁽²²⁾.

⁽¹⁸⁾ Formele aanmelding betekent nog niet altijd daadwerkelijke tenuitvoerlegging.

⁽¹⁹⁾ In hoofdstuk III van deze mededeling wordt hierop nader ingegaan. In de bijlage komt de voortgang in de afzonderlijke Lid-Staten aan de orde.

⁽²⁰⁾ Artikel 169 van het EG-Verdrag heeft betrekking op de niet-nakoming van verplichtingen die voortvloeien uit het Verdrag, waaronder begrepen de tenuitvoerlegging van richtlijnen.

De procedure overeenkomstig artikel 169 van het Verdrag luidt als volgt:

- i) De Commissie zet het betreffende probleem uiteen in een formeel schrijven waarin de betrokken Lid-Staat wordt aangemaand zijn opmerkingen kenbaar te maken.
- ii) Indien de Lid-Staat alsnog nalaat zijn verplichtingen na te komen, verzendt de Commissie een met redenen omkleed advies (niet-bindend), waarin zij haar standpunt uiteenzet en de Lid-Staat aanmaant binnen een vaste termijn de noodzakelijke maatregelen te nemen.
- iii) Indien de Lid-Staat niet binnen de vastgestelde termijn voldoet aan het met redenen omklede advies, kan de Commissie de zaak aanhangig maken bij het Europese Hof van Justitie.

⁽²¹⁾ Italië en Griekenland.

⁽²²⁾ Duitsland en Spanje.

c) Uitbreiding van de Europese Economische Ruimte met de Oosteuropese landen

In de EER-Overeenkomst is bepaald dat de dienstenrichtlijn (met inbegrip van wijzigingen) met ingang van 1 juli 1994 ook van kracht is in de Lid-Staten van de EER ⁽²³⁾.

Aangezien in de dienstenrichtlijn alleen wordt verwezen naar de toepassing van artikel 90 in combinatie met de artikelen 59 en 86 van het Verdrag en Europa-Overeenkomsten en Interimovereenkomsten die de Unie heeft gesloten met zes Midden- en Oosteuropese landen een vergelijkbare bepaling bevatten. De beginselen van deze richtlijn (en latere wijzigingen) zijn ook van belang voor deze landen.

III. TENUITVOERLEGGING OP SPECIFIEKE TERREINEN

Bij de tenuitvoerlegging van de richtlijn zijn vijf terreinen naar voren gekomen die bijzondere aandacht verdienen:

- a) Algemene vraagstukken in verband met spraaktelefoon diensten;
- b) Handhaving van het spraaktelefoonmonopolie;
- c) Bedrijfsnetwerken en besloten gebruikersgroepen (Closed User Groups, CUG's);
- d) Datadiensten voor het publiek;
- e) De scheiding van de exploitatie en de regelgevende bevoegdheden

a) Algemene vraagstukken in verband met spraaktelefoon diensten

Hoewel de richtlijn het concept „spraaktelefoon diensten” ⁽²⁴⁾ nauwgezet omschrijft, zijn er in de afzonderlijke Lid-Staten in verscheidene gevallen vragen gerezzen ⁽²⁵⁾ over wat hieronder moet worden verstaan en

⁽²³⁾ Krachtens de mededingingsbijlage (XIV) van de Overeenkomst werden de op artikel 90, lid 3, gebaseerde richtlijnen op het gebied van telecommunicatie, d.w.z. de dienstenrichtlijn en de eindapparatuurrichtlijn (88/301/EEG), op 1 juli 1994 van kracht in de EER-Lid-Staten, hetgeen eveneens het geval is voor latere wijzigingen op richtlijnen, zoals wijzigingsrichtlijn 94/46/EG inzake satellietcommunicatie.

⁽²⁴⁾ Volgens artikel 1 van de richtlijn moet onder spraaktelefoon diensten worden verstaan „de commerciële exploitatie ten behoeve van het publiek van direct transport en schakeling in real-time van en naar aansluitpunten van het geschakelde openbaar netwerk, waar iedere gebruiker van op een dergelijk aansluitpunt aangesloten apparatuur gebruik kan maken om met een ander aansluitpunt te communiceren”.

⁽²⁵⁾ Vergelijk tevens de uitspraak van het Europese Hof (Jurisp. 1992, blz. I-5833) die de Commissie heeft gestuurd in de uitwerking van de definitie van uitsluitende en bijzondere rechten (zie hieronder).

derhalve over de mate waarin bijzondere of uitsluitende rechten ⁽²⁶⁾ op spraaktelefoon diensten moesten worden afgeschaft ⁽²⁷⁾.

In de dienstenrichtlijn is bepaald dat de Lid-Staten zorgen voor de afschaffing van de uitsluitende en bijzondere rechten voor het aanbod van andere telecommunicatiediensten dan de spraaktelefoon dienst. Per geval moet op basis van de criteria hieronder uiteengezet, onderzocht worden of de onderhavige dienst een spraaktelefoon dienst is. Teneinde de betrokken nationale regelgevende instanties in staat te stellen de te verstrekken dienst te beoordelen, kan van de dienstverleners verlangd worden dat zij alle benodigde informatie verschaffen ⁽²⁸⁾.

Een wetgevende benadering waarbij slechts een beperkt aantal geoorloofde, niet-voorbehouden diensten wordt vastgesteld, is in strijd met de vereisten van de richtlijn.

Een spraaktelefoon dienst mag op basis van nationale wetgeving alleen worden vrijgesteld indien deze alle elementen van de communautaire definitie van spraaktelefonie omvat, dat wil zeggen dat zij op commerciële basis aan het publiek moet worden aangeboden met het oog op direct transport en schakeling van spraak in real-time van en naar aansluitpunten van het geschakelde openbaar netwerk.

⁽²⁶⁾ Volgens artikel 2 van de wijzigingsrichtlijn 94/46/EG (zie hoofdstuk IV):

moet onder „uitsluitende rechten” worden verstaan de rechten die een Lid-Staat aan één onderneming verleent door middel van wettelijk of bestuursrechtelijk instrument, uit hoofde waarvan deze onderneming het recht wordt voorbehouden binnen een bepaald geografisch gebied een telecommunicatiedienst aan te bieden of bepaalde activiteiten te ontplooiën; onder „bijzondere rechten” moet worden verstaan „de rechten” die een Lid-Staat aan een beperkt aantal ondernemingen verleent door middel van een wettelijk of bestuursrechtelijk instrument, waarbij binnen een bepaald geografisch gebied

- het aantal ondernemingen, gerechtigd om een dienst te verlenen of een werkzaamheid uit te oefenen, anders dan op grond van objectieve, proportionele en niet-discriminerende criteria tot twee of meer wordt beperkt,
- anders dan op grond van zulke criteria verscheidene met elkaar concurrerende ondernemingen worden aangewezen, die een dienst mogen verlenen of een werkzaamheid uitoefenen,
- anders dan op grond van zulke criteria een of meer ondernemingen wettelijk of bestuursrechtelijk worden voorbevoordeld, waardoor de mogelijkheden van andere ondernemingen om in hetzelfde geografische gebied en onder in wezen gelijkwaardige omstandigheden dezelfde dienst te verlenen of werkzaamheden te gaan uitoefenen, merkelijk negatief worden beïnvloed.

⁽²⁷⁾ In artikel 2 van de richtlijn is bepaald dat „de Lid-Staten zorgen voor de afschaffing van de bijzondere of uitsluitende rechten voor het aanbod van andere telecommunicatiediensten dan de spraaktelefoon diensten . . .”.

⁽²⁸⁾ Dit zal in het bijzonder het geval zijn voor de verstrekking van spraaktelefoon diensten aan besloten gebruikersgroepen via netwerken van huurlijnen met verschillende aansluitpunten op het geschakelde openbaar netwerk. In dit geval verlangen verscheidene nationale regelgevende instanties gedetailleerde informatie, zoals de doelgroep, advertentie-ontwerpen en geplande tarieven, enz., om de aard van de te verstrekken dienst te beoordelen.

Het is nuttig de betekenis van elk van deze elementen afzonderlijk in aanmerking te nemen:

„Op commerciële basis”

Hieruit volgt dat de gewone technische terbeschikkingstelling van een telefoonaansluiting tussen twee gebruikers moet worden toegestaan. „Commerciële” moet worden opgevat in de gewone zin van het woord, dat wil zeggen dat de dienst tegen betaling wordt verleend met het doel winst te maken (of althans alle variabele kosten te dekken en bij te dragen in de bestaande vaste kosten). Wanneer een onderneming een huurlijn beschikbaar stelt op basis van kostendeling met een of meer gebruikers, zou dit alleen als een commerciële activiteit worden beschouwd indien speciaal aanvullende capaciteit zou worden gehuurd om doorverkoop mogelijk te maken.

Het betekent tevens dat ondernemingen hulpmiddelen mogen verdelen, dat wil zeggen huurlijnen kunnen huren en kunnen profiteren van niet gebruiksgebonden tarieven. Hierdoor kan het telefoonnet efficiënter worden gebruikt. Dit levert in het bijzonder voordelen op voor kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's) ⁽²⁹⁾.

„Ten behoeve van het publiek”

De term „het publiek” wordt niet omschreven in de richtlijn en moet worden opgevat in de gewone zin van het woord: een dienst ten behoeve van het publiek is een dienst die onder dezelfde voorwaarden ter beschikking staat van alle leden van het publiek.

Een voorbeeld van diensten die niet moeten worden beschouwd als bestemd „voor het publiek” en derhalve niet in aanmerking komen voor bijzondere of uitsluitende rechten, zijn de diensten die worden verstrekt via bedrijfsnetwerken en/of aan besloten gebruikersgroepen. Bedrijfsnetwerken en besloten gebruikersgroepen (CUG's) betreffen een reeks verschillende telecommunicatiediensten op het gebied van spraak- en gegevensoverdracht. Deze vormen een fundamenteel aspect van de dienstenrichtlijn omdat zij vallen buiten het gebied van de spraaktelefoniediensten die de Lid-Staten mogen voorbehouden aan hun telecommunicatieorganisaties.

De specifieke vraagstukken in verband met de liberalisering van deze diensten worden onder IIIc nader besproken.

⁽²⁹⁾ Voorheen ondervonden KMO's nadelen doordat het voor hen gezien hun gewoonlijk onvoldoende benutting van de geschakelde telefoon dienst, niet de moeite waard was om de (hoge) niet gebruiksgebonden tarieven voor huurlijnen te betalen. Daardoor waren huurlijnen in de praktijk voorbehouden aan grotere ondernemingen.

„Van en naar aansluitpunten op het geschakelde openbaar netwerk”

„Van en naar aansluitpunten van het geschakelde openbaar netwerk” betekent dat de spraaktelefoon dienst, om in aanmerking te komen voor bijzondere rechten, niet alleen op commerciële basis en ten behoeve van het publiek dient te worden aangeboden, maar ook twee netwerk aansluitpunten van het geschakelde netwerk⁽³⁰⁾ tegelijkertijd met elkaar moet verbinden. Zolang iedere klant van de dienstverlener aangesloten is via een toepassingsgerichte huurlijn, is het mogelijk om een commerciële dienstverlening aan het publiek aan te bieden met een aansluitpunt op het openbaar netwerk⁽³¹⁾. Het doel is ook hier om de beperkingen ten aanzien van het gebruik van huurlijnen te verminderen. Deze lijnen kunnen worden gebruikt voor het aanbod van spraaktelefoon diensten aan niet-besloten gebruikersgroepen zolang er geen commercieel aanbod van „gewone doorverkoop” van de geschakelde telefoon dienst aan het publiek is⁽³²⁾. „Gewone doorverkoop” kan evenwel worden toegestaan wanneer de dienst niet wordt aangeboden aan het publiek maar, bij voorbeeld, aan een besloten gebruikersgroep⁽³³⁾.

„Direct transport en schakeling van spraak in real-time”

Uit dit gedeelte van de definitie volgt dat toepassingen zoals het opslaan en doorzenden en spraakpost niet in aanmerking komen voor bijzondere rechten. Een ander voorbeeld is de routering tegen de laagste kosten door een dienstverstreker of betaalkaarttelefoon diensten waartoe in het kader van dienstverlening voor een financiële transactie toegang wordt geboden tot de spraaktelefoon dienst van een telecommunicatieorganisatie; dit zijn geliberaliseerde spraaktelefoon diensten die immers geen „direct transport” omvatten.

Aangezien het voorbehouden van spraaktelefoon diensten een uitzondering vormt op de algemene regel van vrije

⁽³⁰⁾ Het geschakelde openbaar netwerk wordt in de richtlijn niet formeel omschreven. Het moet in de gewone betekenis worden opgevat, dat wil zeggen het geschakelde openbaar telefoonnet, het geheel van schakel- en transmissiefaciliteiten die door de telecommunicatiedienst worden gebruikt om de gewone telefoon dienst aan te bieden.

⁽³¹⁾ Zolang zij zijn aangesloten via een toepassingsgerichte huurlijn hoeven klanten van een geliberaliseerde spraaktelefoon dienst immers niet aan te tonen dat zij reeds juridische of economische betrekkingen hebben met degenen met wie zij zich in verbinding stellen. Ook „dial out”- of „one-ended”-dienst genoemd.

⁽³²⁾ „Gewone doorverkoop” verwijst naar de situatie waarin het gesprek zowel uitgaat van, als bestemd is voor een aansluitpunt in het geschakelde openbaar netwerk. In die zin wordt deze dienst aan het grote publiek aangeboden aangezien lokale gesprekken kunnen uitgaan van elke willekeurige gebruiker van het geschakelde openbaar netwerk en de klant zelf niet door de dienstverlener is aangesloten via een toepassingsgerichte huurlijn.

⁽³³⁾ Een dergelijke dienst kan bij voorbeeld functies omvatten die doorschakeling vereisen, zoals telewerken, doorschakeling van gesprekken buiten kantooruren, semafonie, Centrex-diensten of de communicatiebehoeften van kleine ondernemingen voor wie huurlijnen vanwege de lage benutting niet rendabel zijn.

mededinging, dient het restrictief te worden geïnterpreteerd. Wanneer nieuwe spraaktelefoon diensten en -mogelijkheden worden geïntroduceerd die voldoen aan een vraag waarin door de huidige telefoon dienst niet wordt voorzien, dienen deze niet automatisch tot de voorbehouden diensten te worden gerekend. Indien een Lid-Staat een dergelijke dienst wel als zodanig wenst aan te merken, is het zoals altijd aan deze Lid-Staat om te bewijzen dat een dergelijke beperking gerechtvaardigd is⁽³⁴⁾.

Een typisch voorbeeld van diensten die vanuit het oogpunt van de gebruikers als verschillend van voorbehouden spraaktelefoon diensten kunnen worden beschouwd, zijn betaalkaarttelefoon diensten. Deze vallen buiten de omschrijving van laatstgenoemde diensten in die zin dat zij voldoen aan een grote vraag die de (normale) spraaktelefoon dienst niet vervult, zoals de aanvullende mogelijkheden van betaling via credit- of debit-kaarten, routing van telefoongesprekken tegen de laagste kosten, snelkiesfuncties, enzovoorts. Wanneer dergelijke aanvullende mogelijkheden, en niet de mogelijk lagere tarieven, de doorslaggevende reden zijn waarom gebruikers betaalkaarttelefoon diensten verkiezen boven spraaktelefoon diensten, moet de dienst als geliberaliseerd worden beschouwd. Het feit dat er momenteel sprake is van een groeiende markt voor betaalkaarttelefoon diensten, ofschoon de tarieven in de meeste gevallen boven die van spraaktelefoon diensten⁽³⁵⁾ liggen, bewijst dat er sprake is van een afzonderlijke markt. De verleners van betaalkaarttelefoon diensten hebben deze nieuwe markt tot ontwikkeling gebracht door met hun diensten in te spelen op de behoeften van de klanten en hen dienovereenkomstig de kosten in rekening te brengen. Deze ontwikkeling biedt nieuwe kansen voor de gebruikers in de Unie en mag niet worden vertraagd door beperkingen waarmee wordt beoogd de traditionele spraaktelefoon markt te behouden.

Het verbieden van de routering via huurlijnen voor de verstrekking van betaalkaarttelefoon diensten zou de verstrekkers van laatstgenoemde diensten op deze markt een concurrentienadeel opleveren ten opzichte van verstrekkers van betaalkaarttelefoon diensten die over hun eigen faciliteiten beschikken. Als zij geen gebruik kunnen maken van de routeringsmogelijkheid, verworden zij tot gewone wederverkopers van spraaktelefoon zonder dat

⁽³⁴⁾ Voor een beoordeling van de aan te bieden dienst kan de betrokken nationale regelgevende instantie van de aanvragers verlangen dat zij alle nodige informatie verstrekken, met inbegrip van advertenties-ontwerpen en eventuele overzichten van geplande tarieven.

⁽³⁵⁾ „contrary to widespread belief, cost saving is not the main driver (for the development of calling card services). Indeed, calling card and international direct dial (IDD) tariff comparisons for calls originating from the EC reveal that convenience is the main driving factor for a service essentially targeted at business users”. Uit: New forms of competition in voice telephony services in the European Community, BIS Strategic Decisions, oktober 1993, een onderzoek dat werd uitgevoerd in opdracht van de Europese Commissie. Aanvullende mogelijkheden, zoals het betaal- en gebruiksgemak (geen lokale valuta benodigd, operator die dezelfde taal machtig is) lijken de doorslag te geven bij de keuze voor deze diensten.

zij controle hebben over hun voornaamste kosten. Daardoor zouden zij nauwelijks kunnen concurreren met de telecommunicatieorganisaties (TO's). TO's beschikken over een aanvullend voordeel omdat zij hun klanten zowel spraaktelefoon- als betaalkaarttelefoondiensten kunnen aanbieden en voor de ontwikkeling van hun betaalkaartstelsel hun bestand van klanten met een hoog verbruiksvolume als uitgangspunt kunnen nemen.

Dit zou bij voorbeeld kunnen leiden tot situaties waarin nationale TO's die betaalkaarttelefoondiensten verstrekken zich zouden beperken tot inwoners van hun nationale grondgebied, zonder aangrenzende geografische markten te betreden.

Niettemin kan het noodzakelijk zijn een aan te bieden betaalkaarttelefoondienst en met name de aanvullende mogelijkheden afzonderlijk te beoordelen om vast te stellen wat de aard van de dienst is en op welke markt zij zal worden aangeboden. Bij de beoordeling dienen als criteria de mate van functionele onderlinge verwisselbaarheid van de diensten en de mogelijke belemmeringen voor substitutie te gelden. Ook dienen bij een dergelijke beoordeling de specifieke omstandigheden op de betrokken markten in aanmerking te worden genomen.

b) Handhaving van het spraaktelefoonmonopolie op een geliberaliseerde markt

Omdat bepaalde categorieën spraaktelefoondiensten zijn opgesteld voor concurrentie en deze categorieën niet in enge technische zin mogen worden omschreven, vreesden bepaalde Lid-Staten dat dienstverleners diensten zouden aanbieden die in wezen tot de spraaktelefoonnie moeten worden gerekend en zo het monopolie zouden ontduiken. De ervaring heeft inmiddels geleerd dat deze vrees ongegrond is. De voornaamste reden is dat een dergelijke ontduiking niet in enige mate van betekenis mogelijk is zonder dat dit door de betreffende Lid-Staat wordt opgemerkt. Een dienst die wordt aangeboden aan het publiek wordt immers per definitie openbaar bekend.

Omdat voor welke commercieel aangeboden dienst dan ook normaal gesproken reclame wordt gemaakt of ten minste prijslijsten, contracten en rekeningen worden opgemaakt, zou een dergelijke ontduiking al in een vroeg stadium aan het licht komen. Verder blijft een dergelijke inbreuk waarbij een aanzienlijk deel van het telefoonverkeer naar een concurrerend netwerk wordt geleid niet lang onbekend bij de openbare telecommunicatieorganisatie die de huurlijncapaciteit levert aan de concurrent. De TO zou er zonder meer belang bij hebben een dergelijke situatie onder de aandacht van de bevoegde nationale instantie te brengen.

In het kader van de vergunnings- of aanmeldingsprocedures eisen verschillende Lid-Staten nog steeds van de aanvrager dat deze een beschrijving van de aan te bieden dienst verstrekt. In gevallen waarin netwerken worden aangesloten op het geschakelde openbare telefoonnet (PSTN), bij voorbeeld bij de verstrekking van spraaktele-

foondiensten over huurlijnen, verlangen Lid-Staten in veel gevallen dat de aanvrager aantoont hoe hij wil voorkomen dat tegelijkertijd inkies- en doorkiesfaciliteiten beschikbaar zijn. Opgemerkt zij dat overeenkomstig artikel 4 van de richtlijn geen technische beperkingen aan de dienstverstrekker mogen worden opgelegd. Het volstaat deze de geoorloofde diensten in de overeenkomsten met zijn klanten duidelijk afbakent.

Nieuwe exploitanten hebben over het algemeen getoond dat zij het spraaktelefoonmonopolie zullen respecteren. Dienstverstrekkers willen niet het risico nemen dat hun vergunning wordt ingetrokken of dat de nationale regelgevende instantie afsluiting van de betreffende huurlijnen eist waardoor zij hun verplichtingen ten opzichte van hun klanten niet zouden kunnen nakomen. Vele dienstverstrekkers hebben daarom alvorens met de exploitatie van hun diensten te beginnen, overleg gevoerd met de nationale regelgevende instanties of met de diensten van de Commissie.

c) Bedrijfsnetwerken en besloten gebruikersgroepen

Zoals reeds gesteld vormde de kwestie van de bedrijfsnetwerken en/of de besloten gebruikersgroepen (CUG's) één van de belangrijkste vraagstukken die naar voren zijn gekomen bij de tenuitvoerlegging van de richtlijn.

Daadwerkelijke liberalisering van diensten in bedrijfsnetwerken en besloten gebruikersgroepen is ongetwijfeld van essentieel belang voor de ontwikkeling van geavanceerde bedrijfscommunicatie en derhalve voor het concurrentievermogen van het bedrijfsleven van de EU ten opzichte van hun concurrenten in Japan en de VS. Het is daarom één van de belangrijkste doelstellingen van de richtlijn. Er vindt een mondialisering van de concurrentie en de markten zelf plaats. Indien het bedrijfsleven de onmiskenbare voordelen van lagere kosten, een betere kwaliteit en een ruimere keuze waartoe concurrentie in de sector zou kunnen leiden, wordt ontzegd, zullen zij uiteindelijk nadeel ondervinden van de concurrentiebeperkingen die hiervan het gevolg zijn of, waar mogelijk, trachten zich te vestigen in landen waar minder beperkingen gelden.

In dit opzicht zijn de doelstellingen van de richtlijn in verscheidene Lid-Staten nog niet bereikt. De redenen hiervoor zijn:

- i) verschil van mening over de mate waarin „lidmaatschap” van besloten gebruikersgroepen, die ruimer zijn dan strikt tot bedrijven beperkte netwerken, moet worden toegestaan. Dit heeft ertoe geleid dat de richtlijn in sommige gevallen niet of niet op doeltreffende wijze ten uitvoer is gelegd;
- ii) knelpunten in het aanbod van capaciteit aan de nieuwe dienstverstrekkers als gevolg van beperkingen op het gebruik van alternatieve infrastructuur (dit komt nader aan de orde in hoofdstuk V).

De Commissie heeft onderzoek verricht naar de gevallen waarin de Lid-Staten op grond van de richtlijn bepalingen hebben uitgevaardigd voor de toelating van spraaktelefoondiensten aan besloten gebruikersgroepen. Hieruit bleek dat verschillende definities voorkomen⁽³⁶⁾. Op basis van de opgedane ervaring zal de Commissie de volgende definities hanteren⁽³⁷⁾.

„bedrijfsnetwerken”:

meestal netwerken die zijn opgericht door een enkele organisatie die verschillende juridische entiteiten omvat, zoals een onderneming en de dochtermaatschappijen of filialen daarvan in andere Lid-Staten die onder het relevante binnenlandse vennootschapsrecht vallen.

„besloten gebruikersgroepen”:

groepen die betrekking hebben op entiteiten die niet noodzakelijk in een economisch verband zijn verenigd, maar die deel uitmaken van een groep op basis van een duurzame professionele relatie onderling of met een andere entiteit van de groep en waarvan de interne communicatiebehoeften voortvloeien uit het gemeenschappelijke belang dat aan deze duurzame relatie ten grondslag ligt. Over het algemeen is de band tussen de leden van de groep een gemeenschappelijke zakelijke activiteit. Voorbeelden van activiteiten die in deze categorie kunnen vallen zijn geldovermakingen voor het bankbedrijf, reserveringssystemen voor luchtvaartmaatschappijen, gevensoverdracht tussen universiteiten die bij een gemeenschappelijk onderzoeksproject zijn betrokken, herverzekering voor het assurantiebedrijf, interbibliotheaire activiteiten, gemeenschappelijke ontwerpprojecten en verschillende instituten of diensten van intergouvernementele of internationale organisaties.

Diensten die worden aangeboden voor deze categorieën netwerken of entiteiten zijn volgens de definitie van „spraaktelefoondiensten” van artikel 1 van de richtlijn volledig geliberaliseerd. Sommige Lid-Staten hebben echter besloten dergelijke diensten alleen toe te staan na verder overleg met de Commissie.

⁽³⁶⁾ Zie de bijlage voor een bespreking van de situatie in de afzonderlijke Lid-Staten.

⁽³⁷⁾ De Commissie heeft deze definities bekend gemaakt in haar „Groenboek inzake de liberalisering van telecommunicatie-infrastructuur en kabeltelevisienetwerken” (Deel I, Principe en Tijdschema, COM(94) 440 def, Brussel, 21. 10. 1994, blz. 27).

d) Datadiensten voor het publiek⁽³⁸⁾

In artikel 10 van de dienstenrichtlijn is bepaald dat de Commissie in de loop van 1994 de balans opmaakt van de gevolgen van de maatregelen met betrekking tot gewone pakket- en circuitgeschakelde datadiensten zoals bedoeld in artikel 3 van de richtlijn om vast te stellen of deze bepalingen wijzigingen behoeven. Hierbij diende zij met name de technologische evolutie en de ontwikkeling van het handelsverkeer in de Gemeenschap in aanmerking te nemen.

In het kader van de raadpleging over het Groenboek van 1987 benadrukten verscheidene Lid-Staten de noodzaak van een bijzondere regeling voor basisdiensten die worden verstrekt via geschakelde datanetwerken zoals X.25⁽³⁹⁾. Er was geen rechtvaardiging voor het handhaven van uitsluitende rechten voor de verstrekking van dergelijke diensten als zodanig. De Commissie was echter van mening dat veranderingen met betrekking tot reeds ontwikkelde geschakelde datanetwerken van structurele invloed zouden kunnen zijn op investeringen en regionale planning, en derhalve in aanmerking kwamen voor een bijzondere regeling zoals bedoeld in artikel 3 van de richtlijn, met name de toepassing van specificaties voor openbare diensten in de vorm van handelsreglementeringen met betrekking tot de voorwaarden voor bestendigheid, de beschikbaarheid en de continuïteit van de dienst.

Vanwege het grote verschil tussen de tarieven voor het gebruik van de datatransmissiedienst op het geschakelde netwerk en de tarieven voor het gebruik van huurlijnen ten tijde van de goedkeuring van de richtlijn, werd in artikel 3 de handhaving van uitsluitende rechten voor „de gewone doorverkoop van capaciteit van huurlijnen”⁽⁴⁰⁾ voor datadiensten tot 31 december 1992 toegestaan, met eventuele aanvullende verlengingen tot 1 januari 1996 voor landen wier netwerk voor pakket- en circuitgeschakelde diensten nog onvoldoende is uitgebouwd⁽⁴¹⁾. Hiermee werd beoogd een geleidelijke onderlinge aanpassing van de tarieven te bewerkstelligen. Twee Lid-Staten⁽⁴²⁾ verzochten in eerste instantie om een verlenging van de termijn, maar trokken hun verzoek later in.

⁽³⁸⁾ In artikel 1 worden „pakket- en circuitgeschakelde datadiensten” omschreven als „de commerciële exploitatie ten behoeve van het publiek van direct datatransport van en naar aansluitpunten van het geschakelde openbaar netwerk, waarvan iedere gebruiker van op een dergelijk aansluitpunt aangesloten apparatuur gebruik kan maken om te communiceren met een ander aansluitpunt”.

⁽³⁹⁾ X.25 is een standaard protocol voor pakketgeschakelde datanetwerken. Een ander geavanceerd protocol voor snelle datatransmissie is „frame-relay”.

⁽⁴⁰⁾ In de richtlijn omschreven als „de commerciële exploitatie ten behoeve van het publiek van datatransport via huurlijnen als afzonderlijke dienst, die enkel het schakelen, het verwerken en opslaan van gegevens en het converteren van protocollen omvat, noodzakelijk voor transport zonder tijdsverschil (real-time) van en naar eindpunten van het geschakelde openbaar net”.

⁽⁴¹⁾ Zie overweging nr. 11 van de richtlijn.

⁽⁴²⁾ Griekenland en Spanje.

Wat de bijzondere regeling betreft meldden slechts drie Lid-Staten⁽⁴³⁾ bij de Commissie ontwerp-specificaties aan binnen de daartoe door de richtlijn vastgestelde termijn, te weten 30 juni 1992. De Commissie is in overleg met de betrokken Lid-Staten nagegaan of de geplande specificaties objectief, niet-discriminerend, doorzichtig en in verhouding tot het doel waren. Deze bilaterale besprekingen waren zeer nuttig en leverden belangrijke ervaring op over hoe een geliberaliseerde dienst kan worden gereguleerd om bepaalde doelstellingen van algemeen belang te waarborgen zonder de concurrentie te beperken. Met name is gebleken dat, gezien de verschillende uitgangspunten van de bestaande organisaties en potentiële nieuwe marktpartijen, moet worden voorkomen dat laatstgenoemde dusdanige beperkingen worden opgelegd dat het betreden van de markt wordt bemoeilijkt en de machtspositie van de dominante organisatie wordt bevestigd. In dergelijke gevallen hoeven Lid-Staten voor nieuwe marktpartijen niet dezelfde voorwaarden te hanteren als voor de over een machtspositie beschikkende openbare exploitant.

De afgelopen jaren hebben de snelle technologische ontwikkelingen en met name de totstandkoming van ATM⁽⁴⁴⁾ naast het traditionele X.25, de traditionele rechtvaardiging voor de huidige specifieke regeling voor basis-datadiensten ondergraven. Aangenomen mag worden dat de openbare X.25-backbone-netwerken in de nabije toekomst zullen blijven bestaan naast de frame-relay-netwerken en de in opkomst zijnde ATM-backbone-netwerken, die eveneens een ruggesgraat-functie vervullen. Het zal moeilijk zijn dezelfde dienstenspecifieke regeling toe te passen op zulke verschillende technologieën. Hierdoor zou vertraging kunnen ontstaan bij het beschikbaar komen van nieuwe virtuele particuliere netwerken en diensten met een toegevoegde waarde, hetgeen een rem op de technische vooruitgang op dit terrein zou vormen. Met de toenemende differentiatie van het aanbod verliezen voorts de argumenten voor verplichtingen inzake kwaliteit en bereik aan betekenis. De op-

komst van nieuwe diensten vereist een mate van flexibiliteit die niet kan worden gestuurd met regelgeving.

De huidige specifieke regelgeving die in drie Lid-Staten van kracht is, is ook van invloed op het handelsverkeer tussen de Lid-Staten. Het beperkte aantal gegadigden voor vergunningen onder de huidige regeling in deze drie Lid-Staten kan gedeeltelijk worden verklaard door het feit dat vele verstrekkers van de betrokken dienst er de voorkeur aan geven hun aanbod aan besloten gebruikersgroepen te beperken in plaats van een vergunning aan te vragen onder de huidige regeling.

Op grond van deze beoordeling, en aangezien de meeste Lid-Staten het niet nodig hebben geacht specifieke regelingen voor datadiensten te treffen, hetgeen geen negatieve gevolgen heeft gehad voor de doelstellingen van algemeen belang die met dergelijke regelingen worden nastreefd, is de Commissie van mening dat de vereiste toepassing van bijzondere specificaties voor de dienstverlening aan het publiek op het gebied van datadiensten opnieuw moet worden bezien in het kader van de algemene aanpassing van het regelgevend kader voor telecommunicatie dat vóór 1 januari 1996 moet worden ingediend overeenkomstig Resolutie 93/C 213/01 van de Raad, en dat moet worden overwogen de huidige specifieke regelgeving voor datadiensten af te schaffen⁽⁴⁵⁾.

e) De scheiding van de exploitatie en de regelgevende bevoegdheden

De scheiding van de regelgevende bevoegdheden in de telecommunicatiesector en de exploitatie van de nationale telecommunicatieorganisaties was ongetwijfeld de meest fundamentele voorwaarde voor het verwezenlijken van hervormingen en liberalisering van de telecommunicatienetwerken in de EU. Artikel 7⁽⁴⁶⁾ van de richtlijn verplicht de Lid-Staten ertoe de regelgevende bevoegdheden en de exploitatie in de telecommunicatiesector te scheiden, ongeacht langs welke institutionele, wettelijke of structurele weg dit wordt bereikt.

⁽⁴³⁾ Drie Lid-Staten (België, Frankrijk en Spanje) hebben aanvullende vergunningsvoorwaarden vastgesteld voor het aanbod van de gewone doorverkoop van capaciteit voor pakket- of circuitgeschakelde diensten. In Spanje werd bijvoorbeeld een vergunningsregeling ingevoerd voor de verstrekking van pakket- of circuitgeschakelde datadiensten die niet volledig strookt met de opmerkingen van de Commissie betreffende dit vraagstuk. Het toepassingsgebied van de Spaanse regeling is te breed, aangezien deze betrekking heeft op datadiensten tussen „aansluitpunten van het netwerk” in plaats van op „aansluitpunten van het geschakelde openbaar netwerk”.

Ook Italië overwoog aanvullende voorwaarden vast te stellen, maar slaagde er niet in de richtlijn op tijd ten uitvoer te leggen. Aangezien de gewone doorverkoop van capaciteit op grond van de rechtstreekse werking van de artikelen 2 en 3 van de richtlijn in Italië zonder verdere beperkingen werd geliberaliseerd, zal de Italiaanse regering passende rechtvaardiging moeten verschaffen voor herinvoering van enig bijkomende beperking in dat verband.

⁽⁴⁴⁾ ATM: „Asynchronous Transfer Mode”, een zeer snelle communicatietechniek. Zie ook het Groenboek inzake de liberalisering van de telecommunicatie-infrastructuur en kabeltelevisienetwerken, op. cit.

⁽⁴⁵⁾ Dergelijke regelgeving kan wel noodzakelijk blijken voor de versterking van spraaktelefoondiensten aan het publiek na de liberalisering. Zie de vergunningscriteria zoals voorgesteld voor mobiele en persoonlijke communicatienetwerken, evenals voor vaste netwerken (Groenboek over mobiele en persoonlijke communicatie, Groenboek over de liberalisering van de telecommunicatie-infrastructuur en kabeltelevisienetten, op. cit.).

⁽⁴⁶⁾ Artikel 7 verplicht de Lid-Staten ervoor te zorgen „dat de toekenning van exploitatievergunningen, de controle op de typegoedkeuringen en de verplichte specificaties, de toekenning van frequenties en het toezicht op de gebruiksvoorwaarden vanaf 1 juli 1991 gebeurt door een instantie die onafhankelijk is van de telecommunicatieorganisaties”.

Hoewel de meeste Lid-Staten formeel inmiddels een nationale regelgevende instantie hebben ingesteld, is de Commissie van mening dat hun bevoegdheden in ten minste vijf Lid-Staten onvoldoende zijn gescheiden van hun bevoegdheden en die van de exploiterende organisatie⁽⁴⁷⁾.

De kwestie van de onafhankelijkheid van de nationale regelgevende instanties vormde het voorwerp van verschillende prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie over artikel 6 van Richtlijn 88/301/EEG (de richtlijn „eindapparatuur”), op grond waarvan Lid-Staten er met ingang van 1 juli 1989 voor moeten zorgen dat de vaststelling van technische normen en het toezicht op typegoedkeuringen worden uitgevoerd door een instantie die onafhankelijk is van openbare of particuliere ondernemingen die telecommunicatie-apparatuur verhandelen. In zijn arresten van 27 oktober 1993⁽⁴⁸⁾ concludeerde het Hof dat deze vereiste niet werd nageleefd in Frankrijk, waar destijds verschillende departementen van hetzelfde ministerie verantwoordelijk waren voor de commerciële exploitatie van het openbare net, de vaststelling van technische normen en het toezicht op de conformiteit en de goedkeuring van eindapparatuur.

Artikel 7 van de dienstenrichtlijn komt grotendeels overeen met de formulering van artikel 6 van de richtlijn eindapparatuur. De tenuitvoerlegging door de Lid-Staten van eerstgenoemde moet worden gezien tegen de achtergrond van voornoemde uitspraak. Een louter administratieve scheiding tussen de twee functies — zoals de toewijzing van deze taken aan twee verschillende diensten van een ministerie — zou alleen onder de volgende voorwaarden voldoen aan de verplichtingen van artikel 7:

— aangetoond moet worden dat er sprake is van een „werkelijke” scheiding;

- de verschillende diensten moeten financieel onafhankelijk zijn;
- op overplaatsingen van personeel van de regelgevende instantie naar de exploiterende organisatie dient bijzonder toezicht te worden uitgeoefend.

Bij de volgende vormen van structurele scheiding mag er redelijkerwijs van worden uitgegaan dat voornoemde voorwaarden worden vervuld:

- i) de onderbrenging van de regelgevende bevoegdheden bij een departement van het betrokken ministerie wanneer de telecommunicatieonderneming zelf onder de zeggenschap van particuliere aandeelhouders valt;
- ii) de toekenning van de betrokken regelgevende bevoegdheden aan een instantie die onafhankelijk is van het betrokken ministerie (met uitzondering van de controle op de financiën en de wettigheid van zijn besluiten) wanneer deze laatste tevens de enige of meerderheidsaandeelhouder van de exploiterende organisatie is, of indien de staat een aanzienlijk deel van de aandelen van die organisatie behoudt.

Naast de wettelijke garanties en de algemene voorschriften die voortvloeien uit de richtlijn, vormen de werking en het karakter ervan in de praktijk een belangrijke toetssteen voor de verenigbaarheid met artikel 7. Hoe de „onafhankelijkheid” in de praktijk wordt bereikt zal daarom, in zekere mate, variëren afhankelijk van de wettelijke traditie en gebruiken in elke Lid-Staat.

⁽⁴⁷⁾ Zo is in Nederland het ministerie van Verkeer en Waterstaat en Openbare Werken verantwoordelijk voor de regelgeving via de Hoofddirectie Telecommunicatie en Post. Het ministerie heeft echter de meerderheid van de aandelen van KPN in handen, die nog steeds houder is van het exclusieve recht om de telecommunicatie-infrastructuur aan te leggen, in stand te houden en te exploiteren, en die de opgedragen telecommunicatiediensten dient te verzorgen voor elke aanvrager.

Tevens zijn er vragen gerezen over de mate van scheiding van bevoegdheden tussen de regelgevende instantie en de exploitant in België, Spanje en Griekenland. De Belgische Regering heeft evenwel naar aanleiding van de bezorgdheid van de Commissie verklaard voornemens te zijn de volledige autonomie van de openbare exploitant Belgacom op het gebied van niet-voorbehouden diensten te respecteren. In Spanje is de hoofdinspecteur telecommunicatie (verantwoordelijk voor de regelgeving) tevens de regeringsafgevaardigde in de Raad van Bestuur van Telefónica, hoewel een dergelijke afgevaardigde wettelijk gezien door een andere ministerie zou moeten worden geleverd.

In Griekenland, waar de functies weliswaar formeel gescheiden zijn, zorgt de permanente roulatie van personeel van de exploiterende instantie naar de regelgevende instantie voor onduidelijkheid over het praktisch belang van de scheiding.

⁽⁴⁸⁾ De zaken Decoster et al (C-69/91) en Taillandier (C-46/90).

IV. UITBREIDING NAAR SATELLIETNETWERKEN EN -DIENSTEN RICHTLIJN 94/46/EG

Op 13 oktober 1994 keurde de Commissie Richtlijn 94/46/EG goed. Deze richtlijn breidt het toepassingsgebied van de richtlijn eindapparatuur⁽⁴⁹⁾ uit naar satellietgrondstations en het toepassingsgebied van de dienstenrichtlijn naar satellietcommunicatiediensten⁽⁵⁰⁾.

⁽⁴⁹⁾ Richtlijn van de Commissie van 16 mei 1988 betreffende de mededinging op de markten van telecommunicatie-eindapparatuur (88/301/EEG, PB nr. L 131 van 27. 5. 1988).

⁽⁵⁰⁾ Richtlijn 94/46/EG vormt de belangrijkste maatregelen voor de tenuitvoerlegging van de doelstelling van liberalisatie van de sector satellietcommunicatie zoals vastgelegd in Resolutie 92/C 8/01 van de Raad (gebaseerd op het Groenboek inzake satellietcommunicatie, COM(90) 490).

a) De betekenis van de wijzigingsrichtlijn

Het doel van het beleid van de Unie ten aanzien van de satellietcommunicatie, dat wordt onderschreven door zowel de Raad als de Commissie, is het zonder verdere vertragingen stimuleren van een ruimer gebruik van satellietcommunicatie in de EU. Dit is met name van belang gezien de steeds groter wordende achterstand waarmee bedrijven in de EU op het gebied van de ontwikkeling van de satellietcommunicatie kampen in vergelijking met hun belangrijkste concurrenten.

Op grond van de richtlijn moeten alle uitsluitende rechten voor de verstrekking van satellietdiensten en van alle bijzondere rechten⁽⁵¹⁾ voor de verstrekking van alle onder de richtlijn vallende telecommunicatiediensten worden afgeschaft.

b) Spraaktelefonie

De gewijzigde richtlijn heeft geen gevolgen voor de beperkingen op het aanbod van spraaktelefoondiensten aan het publiek via satellietnetwerken. Dit mag echter niet leiden tot technische beperkingen. Hoewel volgens overweging nr. 16 „in geval van direct transport en het schakelen van spraak via satellietgrondstationnetwerken, deze exploitatie ten behoeve van het publiek alleen kan geschieden wanneer het netwerk van satellietgrondstations op het geschakelde openbaar netwerk is aangesloten”, vormt dit slechts een verwijzing naar de gebruikelijke situatie. Het is niet de bedoeling dat dit wordt uitgelegd alsof technische beperkingen zijn toegestaan om het spraaktelefoonmonopolie te beschermen. Het is aan de regelgevende instantie om te bewijzen dat de nieuwe dienst een spraaktelefoondienst is.

De verstrekking van spraaktelefoondiensten aan besloten gebruikersgroepen betekent in vele gevallen dat gebruik wordt gemaakt van aansluitingen op het geschakelde openbaar netwerk, aangezien over het algemeen niet alle leden van dergelijke groepen via satellietstations zijn aangesloten op het netwerk⁽⁵²⁾.

⁽⁵¹⁾ Bijzondere rechten worden in de richtlijn omschreven als rechten waarbij „het aantal ondernemingen, gerechtigd om een dienst te verlenen of een werkzaamheid uit te oefenen, anders dan op grond van objectieve, proportionele en niet-discriminerende criteria wordt beperkt of anders dan op grond van zulke criteria verscheidene met elkaar concurrerende ondernemingen worden aangewezen”.

⁽⁵²⁾ Volgens de gegeven omschrijving mogen besloten gebruikersgroepen niet in technische zin worden gedefinieerd in termen van het netwerk waarop hun leden zijn aangesloten en dat niet toegankelijk mag zijn voor derden, maar in sociologische zin in termen van de onderlinge economische of beroepsmatige betrekkingen tussen de leden.

c) Omroepdiensten

Richtlijn 94/46/EG raakt evenmin aan de status van omroepdiensten. Niettemin moet onderscheid worden gemaakt tussen de inhoud en de technische verstrekking van omroepdiensten. Zoals gesteld in overweging nr. 17 vormt het aanbieden van satellietnetwerkdiensten voor het doorgeven van radio- en televisieprogramma's per definitie eveneens een telecommunicatiedienst en kan een behandeling ervan die afwijkt van die van enige andere telecommunicatiedienst niet worden gerechtvaardigd. De richtlijn maakt derhalve een onderscheid tussen:

- de diensten die worden aangeboden door de verstrekker (overdracht, schakeling en andere activiteiten), noodzakelijk voor het doorgeven van de signalen, die eveneens geliberaliseerde telecommunicatiediensten zijn in de zin van de richtlijn;
- de activiteiten van de organen die de inhoud van de uit te zenden boodschappen controleren, die omroepactiviteiten zijn die buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn vallen.

De satellietomroepdiensten die op grond van de richtlijn moeten worden geliberaliseerd betreffen derhalve de diensten die worden aangeboden via aanvoerverbindingen van telecommunicatieorganisaties vanaf studio's/evenementen naar opstraallocaties, alsmede opstraaldiensten van punt-tot-punt, van punt-tot-meerpunt, „direct to home” (DTH) satellietomroepdiensten en diensten aan kabelkopstations.

d) Toegang tot het ruimtesegment

De richtlijn verplicht de Lid-Staten ertoe alle beperkingen af te schaffen op het aanbod van capaciteit in het ruimtesegment op hun grondgebied.

Dit betekent dat de Lid-Staten ervoor moeten zorgen dat:

- alle wettelijke en bestuursrechtelijke verboden en beperkingen op het aanbod van capaciteit in het ruimtesegment aan een exploitant van een satellietgrondstationnetwerk die over een vergunning beschikt, worden afgeschaft;
- aan elke aanbieder van capaciteit in het ruimtesegment moet worden toegestaan te verifiëren of het satellietgrondstationnetwerk dat in combinatie met het ruimtesegment van de betrokken aanbieder gebruikt zal worden, in overeenstemming is met de openbaar gemaakte voorwaarden voor toegang tot zijn capaciteit van het ruimtesegment.

In haar mededeling van 10 juni 1994 over het aanbod van en de toegang tot capaciteit in het ruimtesegment voor satellietcommunicatie⁽³³⁾, kondigde de Commissie aan voornemens te zijn de mededingingsregels toe te passen om alle in de Europese Unie bestaande nationale beperkingen op toegang tot het ruimtesegment te doen verdwijnen. De informeringsverplichtingen van artikel 3 van de richtlijn zullen met name worden toegepast om de noodzakelijke informatie voor de verwezenlijking van deze doelstelling te verzamelen.

e) Internationale satellietorganisaties

De nieuwe verplichtingen met betrekking tot het ruimtesegment zijn niet rechtstreeks van invloed op de positie van telecommunicatieorganisaties die ondertekenaar zijn van internationale organisaties. De Lid-Staten zijn echter verplicht erop toe te zien dat hun nationale wetgevingen geen beperkende bepalingen bevatten die ten gevolge hebben dat het aanbieden van capaciteit in het ruimtesegment op hun grondgebied door een andere partij bij de betrokken organisaties of door onafhankelijke systemen onmogelijk wordt gemaakt. Evenzo dienen de Lid-Staten erop toe te zien dat er geen sprake is van wettelijke of niet-wettelijke beperkingen die verhinderen dat capaciteit in het ruimtesegment die reeds is verhuurd aan een exploitant met een vergunning in één Lid-Staat vrijelijk toegankelijk is vanuit een andere Lid-Staat. Dergelijke beperkingen omvatten onder meer bepalingen die andere partijen dan de ondertekenaar van de betrokken Lid-Sta(a)t(en) ervan weerhouden de technische en exploitatiespecificaties van satellietgrondstations te verifiëren.

Artikel 3 van Richtlijn 94/46/EG verplicht de Lid-Staten de Commissie, op haar verzoek, mededeling te doen van de informatie waarover zij met betrekking tot internationale satellietorganisaties beschikken omtrent maatregelen die de naleving van de mededingingsbepalingen van het EG-Verdrag in de weg kunnen staan. In overweging nr. 21 wordt verklaard dat deze bepaling onder meer ten doel heeft de Commissie in staat te stellen haar toezicht houdende taak uit te voeren op de wijzigingen die binnen deze internationale organisaties worden doorgevoerd om de toegang te verbeteren.

Artikel 3 van Richtlijn 94/46/EG is derhalve evenmin rechtstreeks van invloed op de positie van de ondertekenaars. Indien echter blijkt dat ondertekenaars mechanismen handhaven die de toegang voor verscheidene marktpartijen verhindert en op deze wijze de verdeling van de markt voor het aanbod van capaciteit in het ruimtesegment in de hand werken, zal de Commissie moeten overwegen op welke wijze zij overeenkomstig de mededingingsvoorschriften van het Verdrag dient op te treden tegen de betreffende ondertekenaars.

Een dergelijke ontmoediging zou kunnen worden gevormd door de koppeling van investerings- en gebruiksverplichtingen indien het ondertekenaars ervan weerhoudt capaciteit in het ruimtesegment te verkopen omdat dit zou betekenen dat een groter aandeel in de investeringen moet worden gedragen. Met het toenemen van de

concurrentie op de markten waarop de internationale organisaties, en met name Eutelsat, opereren, zullen de huidige investeringsvereisten, indien zij niet worden aangepast, dan ook grondig getoetst moeten worden aan de mededingingsregels.

f) Tijdschema voor de tenuitvoerlegging

De richtlijn geeft de Lid-Staten negen maanden de tijd om de Commissie in kennis te stellen van de maatregelen die zijn genomen om de richtlijn om te zetten in nationale wetgeving. De Lid-Staten dienen de Commissie vóór 8 augustus 1995 een afschrift te zenden van de maatregelen die zij hebben genomen voor het afschaffen van de huidige beperkingen op het aanbod van satellietdiensten, alsmede op alle mogelijke vigerende of in de ontwerpfasen verkerende vergunnings- of aanmeldingsprocedures voor de exploitatie van satellietnetwerken. Het doel hiervan is de Commissie in staat te stellen te beoordelen of deze voorwaarden nodig zijn om te voldoen aan de essentiële vereisten. De aan de Commissie te verstrekken informatie dient ook betrekking te hebben op eventuele vergoedingen die onderdeel uitmaken van voornoemde vergunningsprocedures alsmede de criteria waarop deze vergoedingen zijn gebaseerd.

Overweging nr. 22, waarin wordt bepaald dat de Commissie de toestand in acht zal nemen van de Lid-Staten wier terrestrische netwerk onvoldoende is uitgebouwd, moet gezien worden in de context van voormeld vereiste de Commissie in kennis te stellen van de genomen maatregelen. Lid-Staten die een uitstel van de datum voor volledige toepassing van bovengenoemde bepalingen⁽³⁴⁾ noodzakelijk achten, moeten het uitstel aanvragen met een formeel en met redenen omkleed verzoek hiertoe binnen de termijn die werd vastgesteld voor de mededeling van de tenuitvoerleggingsmaatregelen van de richtlijn, te weten 8 augustus 1995. De Commissie zal vervolgens beoordelen of ze zich ervan moet onthouden de onmiddellijke liberalisering van de betrokken satellietdiensten te eisen. Dit zou echter mogelijke beroepen door derden bij nationale rechters in de betrokken Lid-Staten niet verhinderen.

Gezien de grote verscheidenheid aan satellietdiensten moeten in de motivering allereerst de satellietnetwerkdiensten worden opgesomd waarvoor de verlenging wordt aangevraagd, vergezeld van ramingen van de betrokken markten.

Voorts dient te worden aangegeven welke diensten van de nationale telecommunicatieorganisaties hierdoor zouden worden beïnvloed, alsmede, op basis van de omzet van deze diensten en hun aandeel in de financiering van het openbare net, van het potentiële negatieve effect op de toekomstige ontwikkeling van het openbare net.

De Commissie zal het proportionaliteitsbeginsel hantieren. De Commissie zal in elk geval erop aandringen dat bij voorbeeld diensten worden geliberaliseerd die economisch van weinig betekenis zijn.

⁽³³⁾ COM(94) 210 def.

⁽³⁴⁾ Deze uitzondering mag tot uiterlijk 1 januari 1996 worden toegepast.

V. TOEKOMSTIGE VERWACHTINGEN IN DE CONTEXT VAN DE LIBERALISERING VAN DIENSTEN EN INFRASTRUCTUUR

Terwijl er ook in de toekomst nauwlettend op moet worden toegezien dat de dienstenrichtlijn op doeltreffende wijze ten uitvoer wordt gelegd, moet de toekomstige ontwikkeling van de richtlijn worden gezien in de gehele context die is ontstaan na de in de loop van 1992 doorgevoerde wijziging op grond van de bepalingen van de richtlijn en die leidde tot Resolutie 93/C 213/01 van 22 juli 1993 inzake de volledige liberalisering van diensten op 1 januari 1998, inmiddels aangevuld met Resolutie 94/C 379/03 van de Raad van 22 december 1994, waarbij de liberalisering van de infrastructuur in dit tijdschema werd opgenomen.

In zijn Resolutie 93/C 213/01 spreekt de raad zijn steun uit voor het voornemen van de Commissie om:

„... vóór 1 januari 1996 de noodzakelijke wijzigingen in het communautaire regelgevend kader uit te werken, teneinde tegen 1 januari 1998 de volledige liberalisatie van alle spraaktelefoniediensten te verwezenlijken.”

Vanwege haar belangrijke rol bij het wegnemen van concurrentiebeperkingen en het tot stand brengen van gelijke marktvoorwaarden zullen wijzigingen op de dienstenrichtlijn hiervan een belangrijk onderdeel uitmaken.

In het Groenboek (Deel I) over de liberalisering van de telecommunicatie-infrastructuur⁽⁵⁵⁾ wordt in verband hiermee het volgende opgemerkt:

Overeenkomstig Richtlijn 90/388/EEG inzake de mededinging op de markten voor telecommunicatiediensten werd het aanbod van deze diensten opengesteld voor concurrentie, behoudens vier belangrijke uitzonderingen:

- satellietdiensten;
- mobiele telefonie en semafoonien diensten;
- radio- en televisieomroepdiensten aan het publiek;
- spraaktelefoondiensten aan het publiek.

In zijn oorspronkelijke vorm had Richtlijn 90/388/EEG geen betrekking op het gebruik van alternatieve infrastructuur en kabeltelevisienetwerken voor de verstrekking van geliberaliseerde diensten. Richtlijn 90/388/EEG verplichtte alleen tot het wegnemen van be-

perkingen op het gebruik van één enkele infrastructuursoort, namelijk de door de telecommunicatieorganisaties aangeboden huurlijnen voor de verstrekking van geliberaliseerde diensten.

Ten aanzien van bovengenoemde uitzonderingen is het volgende van toepassing:

— Richtlijn 94/46/EG⁽⁵⁶⁾ van de Commissie tot wijziging van de Richtlijnen 88/301/EEG (telecommunicatie-eindapparatuur) en 90/388/EEG (telecommunicatiediensten), goedgekeurd op 13 oktober 1994, maakte een einde aan de uitzondering voor satellietcommunicatie. Zoals besproken in hoofdstuk IV kregen de Lid-Staten negen maanden de tijd om de tenuitvoerleggingsmaatregelen bij de Commissie aan te melden.

— Op 21 december 1994 keurde de Commissie met het oog op een raadpleging een ontwerp-wijzigingsrichtlijn goed betreffende de liberalisering van het gebruik van kabeltelevisienetwerken voor de reeds op grond van de dienstenrichtlijn geliberaliseerde diensten, daarmee de weg openend naar verdere ontwikkeling van deze netwerken, in het bijzonder met betrekking tot multimedia.

— De mededeling van de Commissie over de raadpleging naar aanleiding van het Groenboek over Mobile en persoonlijke communicatie werd op 23 november 1994⁽⁵⁷⁾ gepubliceerd. Hierin werd voorgesteld alle bijzondere en uitsluitende rechten met betrekking tot mobiele diensten met ingang van 1 januari 1996 af te schaffen. Hiervoor zal de dienstenrichtlijn gewijzigd moeten worden.

Een belangrijk vraagstuk is tot slot de aanpassing van het regelgevende kader voor de telecommunicatie aan de doelstellingen van de resoluties van de raad van 22 juli 1993 en 22 december 1994 om hierin 1 januari 1998 vast te leggen als datum voor volledige liberalisering (met enkele overgangsperiodes voor bepaalde Lid-Staten). Voorstellen hiertoe moeten vóór 1 januari 1996 worden ingediend. Zoals uiteengezet in het Groenboek over de infrastructuur (Deel II)⁽⁵⁸⁾ moet een dergelijke aanpak erop gericht zijn een zo optimaal mogelijke omgeving te scheppen voor de toekomstige ontwikkeling van de telecommunicatiesector van de Europese Unie door middel van een combinatie van het mededingingsbeleid en sectorgebonden regelgeving.

⁽⁵⁵⁾ Zie hoofdstuk IV.

⁽⁵⁷⁾ COM(94) 492 def: Mededeling aan het Europees Parlement en de Raad betreffende de raadpleging over het Groenboek inzake mobiele en persoonlijke communicatie.

⁽⁵⁸⁾ Op. cit.

⁽⁵⁵⁾ Op. cit.

Naast de aanpassing van de bestaande harmoniseringsrichtlijnen voor de sector telecommunicatie (zoals de ONP-richtlijnen) en de uitwerking van voorstellen voor het veiligstellen van de universele dienstverlening en onderlinge koppeling, alsmede de herziening van de institutionele bepalingen voor de regulering van de sector, vereist dit met name een verdere aanpassing van de dienstenrichtlijn.

De Commissie heeft de door de Raad op zijn bijeenkomst van 17 november vastgestelde datum van 1998 voor de liberalisering van de infrastructuur voor alle telecommunicatiediensten met instemming begroet. Tevens nam zij kennis van de wens die op deze bijeenkomst van de Raad door verscheidene Lid-Staten werd geuit om snel maatregelen te treffen voor de liberalisering van alternatieve infrastructuren voor reeds op grond van de dienstenrichtlijn geliberaliseerde diensten. Dit aspect moet nader onderzocht worden.

VI. CONCLUSIE

Richtlijn 90/388/EEG van de Commissie is tot op heden de belangrijkste wettelijke maatregel voor de liberalisering van de telecommunicatie in de EU. De Commissie zal alles in het werk stellen om de capaciteit en de middelen vrij te maken voor het oplossen van de geconstateerde problemen en het opvullen van hiaten in de tenuitvoerlegging.

Uit het verslag over 1992 is gebleken dat de doeltreffendheid van de maatregelen tot liberalisering van de telecommunicatiesector (die in dat stadium voornamelijk betrekking hadden op de liberalisering van datacommunicatie, diensten met een toegevoegde waarde en de verstrekking van data- en spraaktelefoondiensten aan bedrijven en besloten gebruikersgroepen) bij vele verstrekkers en gebruikers van deze diensten aanleiding vormde tot vragen. Tevens is gebleken dat de tenuitvoerlegging van de dienstenrichtlijn wordt gehinderd doordat geen

infrastructuur onder redelijk omstandigheden beschikbaar was.

Met name hoge tarieven en een gebrek aan basisinfrastructuur voor de exploitatie en de verstrekking van de geliberaliseerde diensten hebben het beschikbaar komen van snelle bedrijfsnetwerken in Europa, de toegang op afstand tot databanken voor bedrijven en gebruikers thuis en innovatieve diensten zoals telebanking en afstandsonderwijs vertraagd. Bovendien verhinderen de wettelijke beperkingen in tal van Lid-Staten nog steeds het gebruik van alternatieve, door derden geëxploiteerde, infrastructuren, zoals kabeltelevisienetwerken en netwerken van energiebedrijven, spoorwegmaatschappijen en snelwegen, om tegemoet te komen aan hun interne communicatiebehoeften. Talrijke gebruikersverenigingen en bedrijven hebben erop gewezen dat het Europese bedrijfsleven minder concurrerend is, dat innovatieve diensten trager beschikbaar komen en dat de verwezenlijking en de ontwikkeling van Paneuropese netwerken en diensten hierdoor vertraging oploopt.

Het belang van doeltreffende en betaalbare infrastructuur wordt in de politieke discussie in de Lid-Staten zelf steeds meer onderkend. Het Europese Parlement heeft de Commissie opgeroepen zo snel mogelijk de noodzakelijke maatregelen goed te keuren.

Het probleem van dit knelpunt werd tevens genoemd als het belangrijkste struikelblok voor de ontwikkeling van de Europese informatie-infrastructuur in het verslag Europe and the Global Information Society. Het naar aanleiding van dat verslag door de Commissie goedgekeurde actieplan om de Europese informatiemaatschappij tot stand te brengen omvat een algemeen kader.

Om deze algemene doelstellingen te realiseren moet nog meer nadruk worden gelegd op een doeltreffende tenuitvoerlegging van de dienstenrichtlijn telecommunicatie. Dat is dan ook de bedoeling van de onderhavige mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en aan de Raad.

BIJLAGE I

TENUITVOERLEGGING VAN RICHTLIJN 90/388/EEG IN DE LID-STATEN

Het volgende is een kort overzicht van de stand van zaken met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de richtlijn in elk van de Lid-Staten. Omdat de ontwikkelingen elkaar momenteel snel opvolgen, is het raadzaam voor nadere informatie contact op te nemen met de nationale regelgevende instanties.

Dit overzicht bevat geen informatie over de tenuitvoerlegging in de Europese Economische Ruimte.

BELGIË

De richtlijn is in België ten uitvoer gelegd bij wet van 21 maart 1991^(*). Met betrekking tot de telecommunicatie werd de Regie van Telegraaf en Telefoon (RTT) omgevormd tot het autonome overheidsbedrijf Belgacom.

Ten aanzien van de omschrijving van gereserveerde diensten volgens de Belgische wet wordt de „telefoon-dienst” in artikel 68 omschreven als de telecommunicatiedienst die bestemd is voor het rechtstreekse transport en de schakeling in real-time van spraaksignalen van het begin tot het einde van de aansluitpunten, met inbegrip van de diensten die noodzakelijk zijn voor de exploitatie. Bij schrijven van respectievelijk juli 1991 en juni 1993 bevestigde de Belgische Regering dat zij de wet interpreteert zoals bedoeld in de richtlijn.

Wanneer een dienstverstrekker geliberaliseerde diensten wenst aan te bieden, kan bij Koninklijk Besluit een lijst van niet-gereserveerde diensten worden opgemaakt die, bij afwijking, automatisch worden toegestaan op voorwaarde dat de aanvrager de dienst aangeeft bij het Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie (BIPT). Tot op heden is het de Commissie niet bekend dat een dergelijke lijst is opgesteld. Bij ontbreken hiervan moet de aanvrager het BIPT twee maanden van tevoren in kennis stellen van zijn voornemen, gedurende welke periode het Instituut bezwaar kan maken tegen het aanbieden van de dienst indien deze in strijd met de wet van 1991 wordt geacht. Artikel 89, lid 5, bepaalt dat de IBPT een gemotiveerde beslissing dient te nemen indien geweigerd wordt een dienst toe te staan.

België is één van de drie Lid-Staten die aanvullende voorwaarden hebben vastgesteld voor de verlening van vergunningen voor het aanbod van pakket- of circuitgeschakelde datadiensten aan het publiek. Dit is toegestaan op grond van artikel 3 van de richtlijn op voorwaarde dat de Commissie instemt met de voorwaarden, hetgeen zij in dit geval deed in juli 1993.

Krachtens artikel 85 van de Belgische wet van 1991 mag Belgacom een gebruiker alleen de toegang tot een huurlijn weigeren op grond van de door het gemeenschapsrecht erkende essentiële vereisten. In het beheerscontract is voorts (in artikel 21, lid 3) bepaald dat Belgacom verplicht is ten minste 90 % van de geregistreerde aanvragen voor ONP-huurlijnen binnen drie maanden af te handelen, tenzij anders wordt overeengekomen met de klant.

Wat de onafhankelijkheid van Belgacom ten opzichte van de regelgevende instantie betreft zoals voorgeschreven door artikel 7 van de richtlijn werden de regelgevende bevoegdheden bij de wet van 1991 toegevoegd aan de verantwoordelijke minister (bijgestaan door de nationale regelgevende autoriteit, het Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie, BIPT). De Belgische Regering heeft verklaard de volledige autonomie van Belgacom op het gebied van niet-gereserveerde diensten te zullen respecteren.

DENEMARKEN

De richtlijn is in Denemarken ten uitvoer gelegd bij wet nr. 743 van 14 november 1990 en besluit nr. 398 van 13 mei 1992.

Volgens deze wet kan de voor communicatie verantwoordelijke minister een concessie verlenen aan Tele-Danmark voor de aanleg en de exploitatie van openbare radio-omroepactiviteiten en vaste diensten, alsmede voor spraaktelefoon-diensten, tekst- en datacommunicatie, het aanbieden van huurlijnen, mobiele communicatie en satellietdiensten en de transmissie van radio- en televisieprogramma's.

^(*) Belgisch Staatsblad van 27. 3. 1991, blz. 6155 en corrigendum in het Belgisch Staatsblad van 20 juli 1991. Bij dezelfde wet wordt tevens de richtlijn inzake de mededinging in de markten voor telecommunicatie-eindapparatuur (Richtlijn 88/301/EEG van de Commissie) ten uitvoer gelegd.

Een kwestie die aanleiding gaf tot bezorgdheid, die tevens de reden vormde voor de inleiding van een inbreukprocedure tegen Denemarken, was de omschrijving van de „spraaktelefoon diensten” die zijn voorbehouden aan TeleDanmark. Aanvankelijk behield de wet alle niet-publieke transmissie van het telefoonverkeer voor aan TeleDanmark, met als enige uitzondering het aanbod van spraaktelefoon diensten via huurlijnen tussen verschillende juridische entiteiten (d.w.z. gedeeld gebruik). Dit leidde onmiskenbaar tot het in stand blijven van te grote beperkingen van de gebruiksvoorwaarden voor bestaande huurlijnen, hetgeen in strijd is met de richtlijn.

De Commissie beëindigde de procedure na de goedkeuring door de Deense Regering van besluit nr. 905 van 2 november 1994, waarbij het eenieder wordt toegestaan spraaktelefoon diensten aan huishoudens aan te bieden zonder dat hiervoor enige vergunnings- of aanmeldingsprocedures gelden. Wat het internationale verkeer betreft, is een vergunning vereist wanneer de gesprekken vanaf het openbare geschakelde net (PSTN) worden doorgegeven via huurlijnen en vervolgens weer naar het openbare geschakelde net worden geleid. Dergelijke vergunningen worden alleen afgegeven voor verkeer met landen waar de spraaktelefoon diensten geliberaliseerd zijn.

Op grond van artikel 3 van de Deense wet van 1990 werd een besluit goedgekeurd dat de minister de bevoegdheid geeft regels vast te stellen voor de aanleg en de exploitatie van diensten die niet onder de concessie van TeleDanmark of onder bijzondere rechten vallen.

De regels die gelden voor pakket- en circuitgeschakelde datadiensten na 31 december 1992 werden vastgelegd in het Deense besluit van december 1992. Er is sprake van een zekere discrepantie tussen deze regels en de bedoeling van artikel 3 van de richtlijn, omdat het besluit van toepassing is op alle datacommunicatiediensten.

DUITSLAND

Het wettelijke kader voor het aanbieden van telecommunicatiediensten werd vastgelegd in twee Duitse wetten die op 8 juni 1989 werden aangenomen: het Postverfassungsgesetz (PVG), waarin de organisatie en de taken van het ministerie voor Post en Telecommunicatie en van Deutsche Bundespost Telekom worden afgebakend, en een amendement van het Fernmeldeanlagegesetz (FAG), waarin onder meer het staatsmonopolie wordt omschreven. Het wettelijk kader werd ingrijpend gewijzigd bij de wet van 14 september 1994 (Postneuordnungsgesetz — PTNeuOG), die op 1 januari 1995 van kracht werd.

De nieuwe wet betekende echter geen verandering van de omschrijving van de aan DBP Telekom voorbehouden „spraaktelefoon diensten”, hoewel de Commissie de Duitse Regering er in april 1994 op had gewezen dat deze ruimer is dan die van de richtlijn. De omschrijvingen lopen op drie belangrijke punten uiteen. Allereerst omvat de omschrijving de formulering „voor derden” in tegenstelling tot „voor het publiek”. Dit heeft tot gevolg dat de schakeling van spraak voor besloten gebruikersgroepen deel uitmaakt van het monopolie. Ten tweede wordt onder de in de wet opgenomen formulering „doorschakeling van spraak” in de praktijk ook gemengde telecommunicatie in het monopolie begrepen (spraak in combinatie met gegevens of beelden) wanneer de uitwisseling van spraak technisch gezien kan worden losgekoppeld van datacommunicatie, zoals het geval is met de beeldtelefoontechniek via ISDN. Tot slot is de omschrijving van toepassing op alle schakeling van spraak, zonder dat nader is bepaald of het spraak betreft die zowel afkomstig is van en weer wordt teruggeleid naar het geschakelde openbaar net. Volgens de richtlijn mag de schakeling van spraak afkomstig van een huurlijnnetwerk of bestemd voor een dergelijk huurlijnnetwerk niet worden voorbehouden.

Na bilateraal overleg werd het eerste punt van bezwaar voorlopig zo goed als opgelost. De Duitse wet (FAG) behoudt de spraaktelefoon diensten voor aan derden, hetgeen verder gaat dan het voorbehouden ervan „aan het publiek” zoals toegestaan in de richtlijn. Om de Duitse wet in overeenstemming te brengen met de gemeenschapswetgeving heeft het Duitse ministerie voor Post en Telecommunicatie niet gekozen voor een wetwijziging maar gebruik gemaakt van zijn bevoegdheden inzake de verlening van vergunningen om bij besluit (Verfügung) nr. 1/1993 van 6 januari 1993 en 8/1993 van 13 januari 1993 particuliere ondernemingen toe te staan telefoniediensten aan te bieden aan besloten gebruikersgroepen. Bij het besluit werd een algemene vergunning (Allgemeingenehmigung) ingesteld voor de verstrekking van deze dienst aan economisch geïntegreerde entiteiten.

Met betrekking tot artikel 6 van de richtlijn stelt afdeling 29 TKV een aansluitingsvergunning (Anschlusserlaubnis) verplicht voor eindapparatuur die wordt aangesloten op netwerkaansluitpunten van transmissielijnen. De Commissie is van mening dat een dergelijke beperking in strijd is met artikel 6 van de richtlijn omdat deze leidt tot vertraging van de in gebruikneming van reeds goedgekeurde apparatuur voor de schakeling en verwerking van signalen (zoals concentratoren) om huurlijnnetwerken met het geschakelde openbaar telecommunicatienetwerk te verbinden. Dit probleem is onder de aandacht van de Duitse autoriteiten gebracht die de betrokken bepalingen gaan afschaffen. In afwachting heeft de Duitse minister een algemene aansluitingsvergunning uitgevaardigd (Vfg 269/1994).

De in artikel 7 van de richtlijn bedoelde bevoegdheden werden tot 31 december 1994 uitgeoefend door het ministerie van Post en Telecommunicatie. Op grond van de nieuwe regeling wordt het ministerie bijgestaan door een reguleringsraad (Regulierungsrat), waarin vertegenwoordigers van de deelstaten en de Bondsdag zitting hebben. Het aandeel van de staat in DBP Telekom, die werd omgevormd tot een vennootschap op aandelen, zal in het vervolg worden beheerd door een afzonderlijke instantie, de Bundesanstalt für Post und Telekommunikation (BAnst PT).

GRIEKENLAND

Griekenland heeft de richtlijn ten uitvoer gelegd bij wet nr. 2075/92 van 21 juli 1992. Deze wet is echter nooit volledig in werking getreden omdat de Griekse Regering heeft nagelaten het besluit goed te keuren betreffende de werking van de onafhankelijke regelgevende instantie die bij deze wet wordt ingesteld. Op 20 oktober 1994 werd de wet vervangen door wet nr. 2246/94. Deze wet biedt evenmin een volledig regelgevend kader en vereist verdere afgeleide wetgeving die nog niet is aangenomen.

Aangezien de Griekse Regering niet tijdig tenuitvoerleggingsmaatregelen heeft goedgekeurd om de dienstenrichtlijn om te zetten in nationaal recht, is de Commissie overeenkomstig artikel 169 van het Verdrag een procedure bij het Hof van Justitie begonnen.

Artikel 2, lid 15, van wet nr. 2246/94 omschrijft „spraaktelefoondiensten” in dezelfde bewoordingen als de richtlijn. Artikel 3, lid 2, van de wet omvat het beginsel dat spraaktelefoondiensten tot de gereserveerde diensten behoren en bepaalt slechts in tweede instantie dat alle andere diensten worden geliberaliseerd. Het gevaar bestaat dan ook dat in Griekenland een ruimere omschrijving van de gereserveerde spraaktelefoondiensten wordt gehanteerd. Bovendien wordt de liberalisering van deze diensten in het bewuste artikel onderworpen aan de voorwaarde dat de verstrekking ervan verenigbaar moet zijn met de uitoefening van de aan openbare exploitant OTE opgedragen taak.

Overeenkomstig het betrokken artikel 3, lid 2, zijn geliberaliseerde diensten onderworpen aan ofwel een afzonderlijke vergunningsplicht ofwel een aanmeldingsplicht, afhankelijk van de capaciteit van de gebruikte huurlijnen. Er is nog geen drempel vastgesteld.

Wat de gewone doorverkoop van pakket- en circuitgeschakelde datatransmissiecapaciteit betreft, heeft Griekenland bij schrijven van 7 februari 1992 verzocht tot 1 januari 1996 gebruik te mogen maken van de uitzondering van overweging nr. 11 van de richtlijn. Na de goedkeuring van wet nr. 2075/92, die geen onderscheid maakt tussen pakket- en circuitgeschakelde datatransmissie en andere geliberaliseerde telecommunicatiediensten, bevestigde Griekenland bij brief van 27 mei 1993 niet langer gebruik te willen maken van de uitzondering en de pakket- en circuitgeschakelde datatransmissie geliberaliseerd te hebben.

Wet nr. 2246/94 wijst de nationale telecommunicatiecommissie (EET), die onder toezicht staat van de minister van Transport en Communicatie, aan als de onafhankelijke regelgevende instantie in de zin van artikel 7 van de richtlijn. De EET is bevoegd voor de toekenning van frequenties, de nummering, de verlening van vergunningen en typegoedkeuringen en ziet toe op de naleving van de nationale en uit het EEG-Verdrag voortvloeiende mededingingsregels. De EET is nog niet operationeel. In de tussentijd worden de bevoegdheden uitgeoefend door het ministerie.

SPANJE

In Spanje is de telecommunicatie geregeld in de Ley de Ordenación de las Telecomunicaciones, wet nr. 31/1987 van 18 december 1987 („LOT”). Naar aanleiding van de richtlijn werd de LOT gewijzigd bij wet nr. 32/1992 van 3 december 1992. Hierbij werden de gereserveerde diensten beperkt tot de basis-telefoon-, telex- en telegraafdienst en werd bij Koninklijk Besluit 804/1993 van 28 mei 1993 artikel 3 van de richtlijn ten uitvoer gelegd met betrekking tot basis-dataschakeldiensten.

Net als in enkele andere Lid-Statens vormde de omschrijving van de spraaktelefonie, en dus van het voorbehouden terrein, het belangrijkste vraagstuk bij de tenuitvoerlegging van de richtlijn. De LOT omschrijft de „basis-spraaktelefonie” in lid 15 van de bijlage op dezelfde wijze als de omschrijving van „spraaktelefoondiensten” in de richtlijn. Uit een bij de Commissie binnengekomen klacht is echter gebleken dat deze omschrijving voor de Spaanse autoriteiten niet geheel duidelijk was en dat een administratief besluit noodzakelijk zou zijn om het monopolie op basis-spraakdiensten van Telefónica nader te omschrijven. Deze omschrijving is nog niet goedgekeurd.

Spanje verzocht in eerste instantie op grond van overweging nr. 11 van de richtlijn om een verlenging van de periode gedurende welke uitsluitende rechten voor de gewone doorverkoop konden worden gehandhaafd, maar trok het verzoek later in. Ten aanzien van de verlening van concessies voor de verstrekking van pakket- of circuitgeschakelde datadiensten werd bij Koninklijk besluit van 28 mei 1993 een stelsel voor de regulering ervan goedgekeurd. Het ontwerp hiervan was bij de Commissie aangemeld, maar in de goedgekeurde tekst werd niet met alle opmerkingen van de Commissie rekening gehouden. Over deze kwestie, met name over het toepassingsgebied van dit stelsel, zijn nog besprekingen gaande met de Spaanse autoriteiten.

De in artikel 7 van de richtlijn bedoelde wetgevende bevoegdheden zijn ondergebracht bij het directoraat-generaal voor telecommunicatie (DGT). Het DGT werd opgericht bij Koninklijk besluit van 19 juni 1985. Het verleent concessies, goedkeuringen en administratieve vergunningen voor apparatuur en diensten. De algemeen directeur voor telecommunicatie vertegenwoordigt echter tevens de Regering in de Raad van bestuur van Téléfonica. Hij heeft het recht beslissingen van de Raad op grond van het overheidsbeleid te blokkeren. Bovendien kan de Regering op grond van artikel 15 van de LOT vijf andere leden van de Raad benoemen.

FRANKRIJK

In Frankrijk geschiedde de tenuitvoerlegging hoofdzakelijk door de goedkeuring van wet nr. 90-1170 van 29 december 1990 betreffende de regulering van de telecommunicatie. Deze wet is een wijziging op de „Code des Postes et Télécommunications”, (de Code) waarbij aan France Telecom het uitsluitende recht wordt verleend op de aanleg van de infrastructuur voor telecommunicatienetwerken die openstaan voor het publiek.

Artikel L.34 beperkt het toepassingsgebied van de wet tot de diensten die worden aangeboden aan het publiek. Artikel L.32-7 van de Code omschrijft gereserveerde spraaktelefoondiensten als de verstrekking op commerciële basis van een systeem van rechtstreekse, real-time transmissie van spraak tussen gebruikers die zijn verbonden met aansluitpunten van een telecommunicatienetwerk. Alle andere aan het publiek aangeboden diensten worden geliberaliseerd en zijn alleen nog onderworpen aan een aanmeldingsplicht of, in geval van diensten van 5 Mbits/sec of meer, een vergunningsprocedure⁽⁴⁰⁾.

Overeenkomstig artikel L.34-2 is het France Telecom toegestaan dragerdiensten (zo omschrijft de Franse regelgeving de gewone doorverkoop van pakket- of circuitgeschakelde diensten) aan te bieden. Andere verstrekkers moeten een vergunning aanvragen. Frankrijk heeft aanvullende vergunningsvoorwaarden vastgesteld voor het aanbieden van dergelijke diensten. De Commissie heeft een definitief ontwerp-besluit voor de toepassing van artikel L.34.2 met betrekking tot dragerdiensten ontvangen. Op 26 november 1992 sloot zij geen bezwaar te maken tegen de inwerkingtreding ervan. Het besluit werd formeel goedgekeurd op 30 december 1993 en gepubliceerd in het Franse staatsblad van 31 december 1993 (blz. 18276). Het besluit omvat een aantal voorwaarden met betrekking tot:

- de essentiële vereisten;
- de meting en de openbaarmaking van de kenmerken en het gebied dat door de dienst wordt bestreken (artikel 2);
- de naleving van technische beperkingen met betrekking tot de toegang tot de dienst (artikel 3);
- de onderlinge koppeling met andere dragerdiensten (artikel 4);
- nationale defensie en openbare veiligheid met betrekking tot de versleuteling van gegevens (artikel 5);
- eerlijke concurrentie.

De toestemming van France Telecom om deze dienst te verlenen is niet overdraagbaar naar haar dochterondernemingen. Transpac, een dochteronderneming van de Compagnie Générale des Communications (Cogecom), op haar beurt een volle dochter van France Telecom, moest daarom zelf een vergunning aanvragen, die werd verleend bij besluit van 15 juli 1993 (Frans staatsblad van 8 augustus 1993, blz. 11224).

Wat de scheiding van de exploitatie en de regelgevende bevoegdheden betreft (artikel 7), ziet de minister die belast is met Industrie, post en telecommunicatie en Buitenlandse handel erop toe dat de openbare exploitanten de regelgeving naleven en dat de regulering van de telecommunicatiesector enerzijds en de exploitatie van netwerken en de verstrekking van telecommunicatiediensten anderzijds onafhankelijk van elkaar geschieden. Deze bevoegdheid oefent hij uit via de „Direction Générale des Postes et Télécommunications (DGPT)”, de hoofddirectie post en telecommunicatie.

IERLAND

Ierland heeft specifieke besluiten goedgekeurd om de richtlijn ten uitvoer te leggen, vervat in het „Statutory Instrument S.I. No. 45 of 1992, European Communities (Telecommunications Services) Regulations 1992”, houdende wijziging van de wet op de post- en telecommunicatiediensten van 1983.

⁽⁴⁰⁾ De volgende ondernemingen hebben een vergunning gekregen: SITA, BT, Sprint, Sligos, GSI, EDT en Esprit Telecom.

Wat de spraaktelefonie betreft, stemt het in S.I. nr. 45 omschreven begrip „public voice telephony” overeen met de omchrijving van de richtlijn. Het uitsluitende recht dat krachtens afdeling 87 van de wet van 1983 wordt verleend aan Telecom Eireann is beperkt tot het aanbieden, verstrekken en in stand houden van het openbare telecommunicatienetwerk en het aanbieden, verstrekken en in stand houden van spraaktelefoon-diensten overeenkomstig besluit 3, lid 1, van S.I. nr. 45. Vergunningen met een toegevoegde waarde kunnen worden verleend overeenkomstig artikel 111 van de wet van 1983 voor de verstrekking van elke andere dienst, met inbegrip van spraaktelefoondiensten voor besloten gebruikersgroepen of spraaktelefoondiensten waarbij slechts één enkel aansluitpunt wordt gebruikt tussen huurlijnen en het geschakelde openbaar netwerk. Aan het einde van 1994 waren 20 van dergelijke vergunningen verleend.

In het Statutory Instrument nr. 45 van 1992 is bepaald welke rechten aan deze vergunningen kunnen worden ontleend met betrekking tot de toegang tot en het gebruik van het openbare telecommunicatienetwerk. De voorwaarden die worden toegepast moeten objectief, niet-discriminerend en openbaar zijn. Voorts bevat besluit 4, lid 3, van het S.I. de verplichting dat aan aanvragen voor huurlijnen binnen een redelijke termijn moet worden voldaan, alsmede een verbod op andere beperkingen dan die waarmee wordt beoogd te voorkomen dat telefoondiensten worden verleend, de veiligheid van het netwerk te waarborgen, de integriteit van het netwerk in stand te houden en, indien gerechtvaardigd, de onderlinge koppeling van diensten en de bescherming van gegevens te verzekeren.

Wat het bepaalde van artikel 7 van de dienstenrichtlijn betreft, is overeenkomstig besluit 5 van S.I. nr. 45 de minister voor Vervoer, Energie en Communicatie verantwoordelijk voor het toezicht op Telecom Eireann.

ITALIË

De richtlijn werd opgenomen in wet nr. 142 van 19 februari 1992 „(Legge Comunitaria for 1991”, (LC 1991), waarbij aan de regering de bevoegdheid wordt verleend binnen een jaar na de inwerkingtreding (te weten 5 maart 1993) een reeks wetsdecreten uit te vaardigen voor de tenuitvoerlegging van de in bijlagen A en B opgenomen EEG-richtlijnen, waaronder de dienstenrichtlijn. Het wetsdecreet inzake de tenuitvoerlegging van de dienstenrichtlijn werd echter niet binnen deze termijn goedgekeurd. Daarom nam de Italiaanse regering de dienstenrichtlijn op in artikel 54 van wet nr. 146 van 22 februari 1994 (legge comunitaria 1993).

Dit artikel herhaalt de voornaamste beginselen en criteria die moeten worden gevolgd voor de voorbereiding van het wetsdecreet inzake de tenuitvoerlegging van de richtlijn, zoals vervat in LC 1991. Daardoor geldt nog steeds een specifieke vergunningsprocedure voor het aanbieden van pakket- of circuitgeschakelde datadiensten hoewel de uiterste datum zoals bepaald in artikel 3 van de dienstenrichtlijn voor de invoering van een dergelijke regeling reeds is verstreken. Aangezien de gewone doorverkoop van capaciteit op grond van de rechtstreekse werking van de artikelen 2 en 3 van de richtlijn in Italië zonder verdere beperkingen werd geliberaliseerd, zal de Italiaanse regering passende rechtvaardiging moeten verschaffen voor herinvoering van enig bijkomende beperking in dat verband.

De wetsdecreten werden nog niet goedgekeurd en de Commissie overweegt dan ook bij het Hof van Justitie een procedure jegens Italië aan te spannen wegens niet-nakoming van de verplichting tot het aannemen van tenuitvoerleggingsmaatregelen met betrekking tot de dienstenrichtlijn.

In de tussentijd blijft artikel 1 van de Italiaanse postwet van 1973, van kracht. Dit artikel bepaalt dat „telecommunicatiediensten . . . uitsluitend zijn voorbehouden aan de staat”, hoewel artikel 2 van de richtlijn impliceert dat dit artikel, net als alle andere bepalingen waarbij telecommunicatie tot het staatsmonopolie worden gerekend, gewijzigd moet worden om particuliere exploitanten het recht te geven alle telecommunicatiediensten te verstrekken, met uitzondering van enkele nadrukkelijk omschreven terreinen die aan de staat blijven voorbehouden. Volgens het Italiaanse wetgevende kader mogen alleen diensten met een toegevoegde waarde zoals opgesomd in artikel 3 (par. 2) van het Nationale reguleringsplan voor de telecommunicatie, in werking getreden bij ministerieel besluit van 6 april 1990, worden verstrekt.

Bij besluit van 10 januari 1995 heeft de Italiaanse anti-trustinstantie (Autorità Garante) echter, voorbijgaand aan genoemde Italiaanse wetgeving, bepaald dat een weigering van Telecom Italia om huurlijnen te verstrekken aan een particuliere onderneming die krachtens de richtlijn geliberaliseerde spraaktelefoondiensten wenst aan te bieden, moet worden beschouwd als misbruik van een machtspositie en Telecom Italia aangemaand (*) binnen 90 dagen de noodzakelijke maatregelen te treffen om de beperkingen van de concurrentie op de markt voor spraaktelefoondiensten voor bedrijfsnetwerken en besloten gebruikersgroepen, virtuele particuliere netwerken inbegrepen, weg te nemen. De anti-trustinstantie baseert dit besluit op de rechtstreekse werking van de artikelen 1 en 2 van de dienstenrichtlijn in Italië. Telecom Italia heeft beroep aangetekend tegen dit besluit.

(*) Telecom Italia ontstond op 18 augustus 1994 door een fusie van SIP, Italcable, IRITel, Telespazio en SIRM.

Met de tenuitvoerlegging van wet 58/92 op de reorganisatie van de telecommunicatiesector werd in principe een scheiding aangebracht tussen de exploitatie en de regelgevende bevoegdheden. Hiertoe werd de met de exploitatie belaste dienst van het ministerie, te weten ASST, ondergebracht bij Iritel, een bedrijf van het IRI-concern. Bij het Italiaanse parlement is momenteel een wet op de „regelgevende instanties openbare nutsdiensten” (nr. 359) in behandeling. Bij deze wet wordt, indien deze worden goedgekeurd, onder meer een regelgevende instantie voor post en telecommunicatie ingesteld. Voor de goedkeuring van deze wet is echter nog geen datum bekend.

LUXEMBURG

In Luxemburg werden in 1990 twee wetten goedgekeurd om de richtlijn ten uitvoer te leggen, te weten het Besluit (Règlement grand-ducal) van 3 augustus 1990 houdende algemene regels voor openbare telecommunicatiediensten en de besluiten van 8 oktober 1990 betreffende de openbare telefoondienst, huurlijnen voor telecommunicatie, de openbare „Luxpac”-dienst, de openbare alarmtransmissiedienst en de openbare automatische telefoondienst, Serviphone.

Bij schrijven van 22 oktober 1991 hebben de Luxemburgse autoriteiten verklaard voornemens te zijn de omschrijving van „basis-telefoondiensten” in het besluit te wijzigen en de bewoordingen „aan het publiek” toe te voegen.

Bij de wet van 20 februari 1992 werd de voormalige administratie voor post en telecommunicatie omgevormd tot een openbare onderneming met een afzonderlijke rechtspersoonlijkheid teneinde te voldoen aan de vereiste van artikel 7 van de richtlijn om de exploitatie en de regelgevende bevoegdheden te scheiden. Alle bevoegdheden voor de aanleg en de exploitatie van de telecommunicatienetwerken berusten bij de minister voor post en telecommunicatie.

NEDERLAND

De Nederlandse basiswetgeving inzake telecommunicatie wordt gevormd door Wet nr. 520 op de Telecommunicatievoorzieningen (WTV) van 26 oktober 1988, die op 1 januari 1989 van kracht werd. De WTV werd opgesteld vóór de publikatie van het Groenboek van de Commissie van 1987, waardoor de terminologie in deze wet aanzienlijk verschilt van die in de richtlijn.

De gereserveerde telefoondienst wordt omschreven in artikel 2 van Besluit nr. 551 van 1 december 1988, waarin de opgedragen diensten van de Koninklijke PTT Nederland worden opgesomd. Volgens deze omschrijving is de gereserveerde dienst niet beperkt tot een dienst die op commerciële basis wordt verzorgd. Ten tweede wordt het monopolie niet beperkt tot spraaktelefoondiensten „voor het publiek”. Ten derde wordt niet vermeld of de verzorging van de dienst het gebruik van twee aansluitpunten van de betreffende huurlijnen impliceert. Deze zaken zijn aan de orde gekomen in bilaterale besprekingen tussen de Nederlandse autoriteiten en de diensten van de Commissie. De Nederlandse autoriteiten publiceerden vervolgens op 30 mei 1994 en bekendmaking waarin de verstrekking van spraaktelefoondiensten aan besloten gebruikersgroepen wordt toegestaan. Over de kwestie van telefoondiensten die via huurlijnen verzorgd worden en slechts één koppeling hebben met het openbare geschakelde net, zijn de besprekingen nog gaande.

Het ministerie van Verkeer en Waterstaat is verantwoordelijk voor de regelgeving inzake telecommunicatie en kan nauwkeurige aanwijzingen geven aan KPN omtrent de uitvoering van de algemene richtlijnen (BART) en de verplichtingen ten aanzien van de opgedragen diensten. Ook is het ministerie verantwoordelijk voor het algemene tariefbeleid voor openbare telecommunicatiediensten (dit komt in de praktijk overeen met „price capping” in het Verenigd Koninkrijk).

OOSTENRIJK

Oostenrijk heeft de richtlijn grotendeels uitgevoerd door de Telecommunicatiewet (Fernmeldegesetz) Nr. 908/1993, die op 1 april 1994 van kracht werd. Oostenrijk heeft echter vooralsnog noch de uitvoeringsbesluiten voor deze wet, noch de algemene voorwaarden voor het gebruik van het openbare net bekend gemaakt.

De voorbehouden telecommunicatiedienst wordt omschreven in artikelen 44(2) en 2(6) van de wet. Deze definitie komt niet volledig overeen met de definitie in de Verordening. Er zijn echter geen licenties vereist voor het leveren van het geliberaliseerde diensten. Voorwaarden voor toegang tot het openbare netwerk en gebruik van gehuurde lijnen zullen, conform artikel 44(6) van de Wet worden opgetekend in de algemene gebruiksvoorwaarden (Geschäftsbedingungen).

De telecommunicatie-exploitant is de Post und Telegraphenverwaltung (PTV). De Wet vertrouwt de regelgevende taken toe aan het Ministerie van Economische Zaken en Communicatie.

PORTUGAL

Net als in Nederland werd het regelgevend kader voor telecommunicatie in Portugal opgesteld voordat de richtlijn werd goedgekeurd. De „basiswet op de aanleg, het beheer en de exploitatie van telecommunicatie-infrastructuren en -diensten”, wet nr. 88/89 (de „basiswet”), werd op 11 september 1989 aangenomen, voordat de richtlijn werd goedgekeurd. Dit verklaart gedeeltelijk waarom de terminologie in vele gevallen sterk afwijkt van die van de richtlijn. Het uitgangspunt van de basiswet, en met name het onderscheid tussen complementaire diensten en diensten met een toegevoegde waarde, wordt gevormd door de technologie, niet door de dienstverlening.

Wat de gereserveerde diensten betreft worden de diensten die zijn voorbehouden aan openbare verstrekkers in de Portugese wetgeving ruimer omschreven dan in de richtlijn van de Commissie. Allereerst omschrijft artikel 2, lid 2, van de basiswet de „telecommunicatie voor openbaar gebruik” als alle diensten die bestemd zijn om te voldoen aan de algemene collectieve behoeften voor het verzenden en ontvangen van berichten en informatie. Deze omschrijving is ruimer dan het concept van het publiek zoals gehanteerd door de richtlijn. In de basiswet worden de telecommunicatiediensten voor particulier gebruik opgesomd in artikel 2, lid 3; in deze lijst komt onder h) voor: „andere communicatie voorbehouden voor het gebruik van specifieke openbare of particuliere entiteiten door middel van een door de Regering afgegeven vergunning overeenkomstig de voorwaarden van verdragen of internationale overeenkomsten of bijzondere wetgeving”. Sinds de inwerkingtreding van de wet heeft de Portugese regering echter nog niet de noodzakelijke maatregelen goedgekeurd om spraaktelefoondiensten of telexdiensten aan besloten gebruikersgroepen te liberaliseren. In september 1991 kondigde de Portugese regering de goedkeuring aan van een ministerieel besluit („diploma”) inzake particuliere netwerken om dit probleem te verhelpen. Bij schrijven van 18 november 1993 bevestigden de Portugese autoriteiten dat deze kwestie nog steeds wordt onderzocht en tijdens een bilaterale bijeenkomst op 31 januari 1994 kon geen nadere indicatie worden gegeven over de datum waarop dit besluit zou worden goedgekeurd.

Ten tweede wordt spraaktelefonie in de Portugese wetgeving ruimer omschreven dan in de richtlijn. In de basiswet wordt geen omschrijving van spraaktelefonie gegeven. De omschrijving is opgenomen in artikel 1 van het voormalige besluit inzake de openbare telefoondienst, dat als bijlage bij wetsdecreet („Decreto-Lei”) 199/87 van 30 april 1987 is gevoegd. De basiswet verwijst naar de technische exploitatie van een vast systeem van toegang aan abonnees (omschreven als een reeks transmissiemiddelen die zich bevinden tussen een aansluitpunt en het eerste concentratie-, doorschakel- of verwerkingspunt) zonder verder voor dit „systeem van toegang” onderscheid te maken tussen huurlijnen of het geschakelde openbaar net. Evenmin wordt ingegaan op het aantal toegestane aansluitingen op de huurlijn.

Een derde punt van bezwaar vormen de voorwaarden voor het verkrijgen van een vergunning. Overeenkomstig de richtlijn mag de verstrekking van telecommunicatiediensten worden onderworpen aan een vergunningstelsel, echter uitsluitend om de naleving van de in de richtlijn opgesomde essentiële vereisten te waarborgen. Het Portugese vergunningstelsel omvat echter ook voorwaarden op andere terreinen.

De geliberaliseerde diensten zijn opgedeeld in twee categorieën: „complementaire telecommunicatiediensten” en „diensten met een toegevoegde waarde”. In welke categorie een dienst valt, wordt bepaald door een technisch criterium: het gebruik van eigen infrastructuur, in het bijzonder van concentratie-, verwerkings- en doorschakelpunten. De meeste geliberaliseerde diensten vallen daardoor in de categorie vaste complementaire diensten. Voor elke categorie gelden specifieke vergunningsvoorwaarden.

Artikel 4, lid 2, van de richtlijn verplicht de Lid-Staten ertoe alle beperkingen op het gebruik van huurlijnen weg te nemen, uitgezonderd die welke door de essentiële vereisten of het bestaan van het spraaktelefoonmonopolie worden gerechtvaardigd. Artikel 14 van de basiswet lijkt restrictiever omdat spraakverkeer via huurlijnen alleen wordt toegestaan voor eigen gebruik van de abonnee of voor de verstrekking van complementaire diensten en diensten met een toegevoegde waarde en zelfs een vergunning moet worden aangevraagd voor gedeeld gebruik van huurcircuits.

Portugal stelt dat de regeling complementaire diensten („Portaria” 930/92) in overeenstemming is met artikel 3 van de richtlijn. Over dit vraagstuk zijn nog besprekingen gaande.

Portugal heeft in 1989 een scheiding aangebracht tussen de exploitatie en de regelgevende bevoegdheden. Krachtens de basiswet is het ministerie verantwoordelijk voor het toezicht en de controle op de telecommunicatie. Dit omvat het plannen en coördineren van de nationale openbare infrastructuur en de diensten die als essentieel worden beschouwd.

In de praktijk is de regelgeving gedelegeerd aan het Instituut voor Communicatie van Portugal (ICP), en beperkt het ministerie zich tot het uitoefenen van toezicht op het ICP en het goedkeuren van de door dit instituut voorgestelde regelgeving.

FINLAND

Het voornaamste regelgevend kader voor telecommunicatie wordt gevormd door de telecommunicatiewet 87/183 (Teletoimintalaki), geamendeerd in 1988, 1990 en 1992.

In dit kader bestaan er geen uitsluitende en bijzondere rechten voor het verlenen van telecommunicatiediensten, daarbij inbegrepen spraaktelefoon, in Finland. De volledige telecommunicatiesector is opengesteld voor concurrentie. De openbare telecommunicatienetwerken worden geëxploiteerd door organisaties in het bezit van door de regering toegekende exploitatielicenties.

Artikel 10 van de Wet omschrijft de rechten en plichten van abonnees en meer in het bijzonder het recht om de lijnen te huren voor de verlening van telecommunicatiediensten of ze onder te verhuren aan derden.

Openbaar geschakelde datadiensten zijn slechts onderhavig aan bekendmaking (artikel 5(2) van de Wet). In 1994 waren er 63 organisaties met een exploitatielicentie en 13 erkende organisaties die openbaar geschakelde datadiensten uitvoerden.

Artikel 18 tot en met 23 van de Wet vertrouwen het algemene toezicht van de promotie van telecommunicatie toe aan het Ministerie van Transport en Communicatie. De dagelijkse toepassing van de Wet is echter in handen van het Telecommunicatie Administratie Bureau, dat een agentschap van het Ministerie van Transport en Communicatie is. In principe worden de kosten van het bureau gedekt door de licentie- en inspectieheffingen.

Telecom Finland is 100 % staats eigendom maar functioneert met een ruime mate van onafhankelijkheid van het Ministerie van Transport en Communicatie, hoewel de leden van het bestuur en de hoogste bestuurders door de regering worden benoemd.

ZWEDEN

Een wettelijk telecommunicatiemonopolie heeft in Zweden nooit bestaan. Het de facto monopolie van Telia („Televerket" toendertijd) was het resultaat van een commercieel proces.

Het huidige regelgevend kader voor telecommunicatie is opgenomen in de telecommunicatiewet (Telelagen) van 1993. Deze wet bevat geen uitsluitende rechten voor het leveren van telecommunicatiediensten (artikelen 2.1 en 4). Iedere exploitant heeft het recht een vergunning te verkrijgen en telecommunicatiediensten te leveren. Weigeringen om een vergunning af te geven worden met redenen omkleed en artikel 37 van de Wet bepaalt dat beroep tegen zulke weigeringen ingediend kan worden bij het administratief hof van Beroep.

Vergunningen zijn slechts vereist voor de bediening van openbare netwerken en het ter beschikking stellen van gehuurde lijnen. De overige diensten zijn slechts onderworpen aan een inschrijvingsprocedure.

Er bestaan geen beperkingen ten aanzien van het afwerken van signalen voor of na verzending over het openbare netwerk (artikel 6.1), noch bestaat er discriminatie in de gebruiksvoorwaarden of de te betalen kosten (artikel 6.2).

Wat betreft de scheiding van de regelgeving en de exploitatie (artikel 7 van de richtlijn), draagt de Telestyrelsen (Telecommunicatie Agentschap) zorg voor het waarborgen dat de regelgeving door alle exploitanten nageleefd wordt. Dit Agentschap is op 1 juli 1992 opgericht. De werking ervan is beschreven in Förordning 1992:895. Het Agentschap kan sancties afkondigen, daarin inbegrepen het herroepen van vergunningen, tegen exploitanten die niet aan hun verplichtingen voldoen.

Het Agentschap wordt voorgezeten door een Directeur-Generaal, die onder toezicht staat van het bestuur, dat door de regering wordt aangesteld. Telestyrelsen heeft daarnaast verantwoordelijkheden op defensiegebied. Het Agentschap wordt gefinancierd door contributies geheven op basis van de bruto omzet van de licentiehouders en de geregistreerden.

De voornaamste telecommunicatie exploitant in Zweden is Telia, dat door middel van Wet 1992:100 op 1 januari 1993 rechtspersoonlijkheid verkreeg als besloten vennootschap. De staat is voor 100 % eigenaar van de aandelen van Telia, dat onder supervisie van het Ministerie van Transport en Communicatie staat.

VERENIGD KONINKRIJK

De vigerende wetgeving op het gebied van telecommunicatiediensten is de wet op de telecommunicatie („Telecommunication Act”, TA) van 1984, die in werking trad vóór de publikatie van het Groenboek en de goedkeuring van de richtlijn van de Commissie. De wet werd uitgebreid met nieuwe beleidsmaatregelen naar aanleiding van het Witboek van 1991, waaronder wijzigingen van bestaande vergunningen, uitbreiding van kabelvergunningen naar de verstrekking van spraaktelefoondiensten en de afgifte van nieuwe vergunningen. De wetgeving in het Verenigd Koninkrijk liep in het algemeen vooruit op de richtlijn van de Commissie. Zo werden de uitsluitende rechten van BT op het verstrekken van telecommunicatiediensten in de zin van artikel 2 van de richtlijn in het Verenigd Koninkrijk krachtens afdeling 2 van de telecommunicatiewet van 1984 afgeschaft. Afdeling 5 omvat de verplichting voor eenieder die telecommunicatiesystemen wenst te exploiteren, hiertoe een vergunning aan te vragen (die kan een individuele of een algemene vergunning zijn).

Wat de bepalingen van artikel 4 van de richtlijn betreft, wordt de infrastructuur niet nadrukkelijk omschreven, zoals bij voorbeeld Duitsland en Nederland wel het geval is. In plaats daarvan omvat afdeling 4 van de TA de volgende omschrijving van een „telecommunicatiesysteem”: een systeem voor het transport, door gebruikmaking van elektrische, magnetische, elektromagnetische, elektrochemische of elektromechanische energie, van

- spraak, muziek en andere soorten geluid;
- beeld;
- signalen bestemd voor de mededeling (al dan niet tussen personen onderling, tussen voorwerpen onderling of tussen personen en voorwerpen) van enig bericht anders dan in de vorm visuele of geluidssignalen;
- signalen bestemd voor de inwerkingstelling of besturing van machines of apparaten.

De minister wijst bepaalde van deze systemen aan als „openbare telecommunicatiesystemen”. Exploitanten van openbare telecommunicatiesystemen kunnen een individuele vergunning aanvragen en wordt in het algemeen de status van openbare telecommunicatieorganisatie (PTO) verleend. Ongeveer twintig exploitanten van openbare vaste verbindingen hebben een dergelijke vergunning gekregen, alsmede 126 kabeltelevisie-concessiehouders.

Krachtens de telecommunicatiewet van 1984, in combinatie met de wet op de telegrafie („Wireless Telegraphy Act”) van 1949, worden voorts de in artikel 7 bedoelde regelgevende bevoegdheden onafhankelijk van de telecommunicatie-exploitanten uitgeoefend. Dit geschiedt hoofdzakelijk door OFTEL, een niet-ministerieel overheidsdepartement dat valt onder het Directoraat-generaal voor telecommunicatie en dat, voor de duur van zijn benoeming, niet is onderworpen aan ministerieel toezicht.

BIJLAGE II

NATIONALE REGELGEVENDE INSTANTIES OP HET GEBIED VAN DE TELECOMMUNICATIE

Het overzicht van het nationale regelgevende kader in de Lid-Staten zoals beschreven in bijlage I werd opgesteld aan de hand van officieel aan de Commissie verstrekte gegevens.

Geïnteresseerden kunnen voor nadere informatie rechtstreeks contact opnemen met de nationale regelgevende instanties van de Lid-Staten. De volledige adressen van deze instanties werden gepubliceerd in *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* nr. C 277 van 15 oktober 1993.

België/Belgique	Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie (BIPT)/ Institut belge des services postaux et des télécommunications (IBPT) Astronomielaan/Avenue de l'Astronomie 14 B-1000 Brussel/Bruxelles
Danmark	Telestyrelsen Holsteingade 63 DK-2100 Kopenhagen Ø

Deutschland	Bundesministerium für Post und Telekommunikation Postfach 80 01 D-53005 Bonn
Ελλάδα	Ministry of Transport Sygrou 49 GR-Athen
España	Dirección General de Telecomunicaciones 5a. planta Plaza de Cibeles S/N E-28701 Madrid
France	Direction générale des postes et télécommunications 20, avenue de Ségur F-75700 Paris
Ireland	Department of Transport, Energy and Communications Scotch House, Hawkins Street IRL-Dublin 2
Italia	Ispettorato generale delle telecomunicazioni Viale Europa 190 I-00144 Roma
Luxembourg	Ministère des communications 18, montée de la Pétrusse L-2945 Luxembourg
Nederland	Ministerie van Verkeer en Waterstaat Hoofddirectie telecommunicatie en Post Postbus 20901 NL-2500 EX 's-Gravenhage
Österreich	Bundesministerium für öffentliche Wirtschaft und Verkehr Kelsenstraße 7 A-1030 Wien
Portugal	ICP Av. José Malhoa, Lote 1683 P-1000 Lisboa
Suomi	Telehallintokeskus Vattuniemenkatu 8 A PL 53 FIN-00211 Helsinki
Sverige	Telestyrelsen (Telecom Agency) Box 5398 S-10249 Stockholm
United Kingdom	DTI 151 Buckingham Palace Road UK-London SW1 9SS

III

(Bekendmakingen)

COMMISSIE

TACIS — Gecomputeriseerd informatiesysteem

Bericht van uitnodiging tot inschrijving uitgeschreven door de Commissie van de Europese Gemeenschappen gefinancierd in het kader van het TACIS-programma

(95/C 275/03)

Titel van het project

TACIS 94-programma voor nucleaire veiligheid- kerncentrale Rovno - Aanbesteding PA/NSP/ROV 94A

1. Deelname en oorsprong

Deelname staat onder gelijke voorwaarden open voor alle natuurlijke en rechtspersonen van de Lid-Staten van de Europese Gemeenschap en de begunstigde landen van het TACIS-programma die goederen en/of diensten leveren uit deze landen.

2. Betreft:

Gecomputeriseerd informatiesysteem voor kerncentrale ROVNO.

(Vervangen van het bestaande monitoringsysteem voor 2 VVER 440 MW (V-213) kerncentrales in Kouznetsovsk nabij Rovno, in de Oekraïne.)

3. Aanbestedingsdossier

Het volledige dossier wordt kosteloos verstrekt door:

- a) Fichtner GmbH & Co. KG, Sarweystrasse 3, D-70191 Stuttgart, ter attentie van de heer B.-D. Tydecks, tel. (49) 711 89 95-254, telefax (49) 711 89 95-459.
- b) Bureaus van de Gemeenschap:
  - A-1040 Wien, Hoyosgasse 5, Mr. Bernhard Kühr [Tel. (43-1) 505 33 79/505 34 91; Telefax (43-1) 50 53 37 97],
  - B-1040 Bruxelles/Brussel, rue Archimède/Archimedesstraat 73, de heer J. van den Broeck [tel. (32-2) 295 38 44; telefax (32-2) 295 01 66],
  - D-53113 Bonn, Zitelmannstraße 22, Mrs. Streich [Tel. (49-228) 53 00 90; Telefax (49-228) 530 09 50],
  - DK-1004 København K, Højbrohus, Østergade 61, Mr. Bodil Stubbe, [tlf. (45) 33 14 41 40; telefax (45) 33 11 12 03],
  - E-28001 Madrid, calle Serrano 41, 5a planta, Mrs. Monica Moliner [tel. (34-1) 431 47 11; telefax (34-1) 577 29 23],

GR-10674 Athens, Vassilissis Sofias 2, Mrs. Yanna Theodorou [τηλ. (30-1) 725 10 00; τηλεφάξ (30-1) 724 46 20],

F-75007 Paris Cedex 16, 288, boulevard Saint-Germain, Mrs Vesa Makkonen, [tél. (33-1) 40 63 38 38; télécopieur (33-1) 45 56 94 17/19],

FIN-00131 Helsinki, Pohoisplanadi 31, Mr. De Rijk [tel. (358-0) 65 64 20; telefax (358-0) 65 67 28],

I-00187 Roma, via Poli 29, Mrs. Maffi [tel. (39-6) 69 99 91; telefax (39-6) 679 16 58/679 36 52],

IRL-Dublin 2, 39 Molesworth Street, Mr. Tim Kelly [tel. (353-1) 671 22 44; facsimile (353-1) 671 26 57],

L-2920 Luxembourg, bâtiment Jean Monnet, Mrs. Probst, [tél. (352) 43 03 23 84; télécopieur (352) 43 03 21 43],

NL-2595 AG 's-Gravenhage, E.V.D., afdeling PPA, Bezuidenhoutseweg 151, Mrs. Linda Madna [tel. (31-70) 379 75 84; telefax (31-70) 379 78 78],

P-1250 Lisboa, Centro Europeu Jean Monnet, Largo Jean Monnet 1-10º, Mrs. Sandra Ribeiro (Documentation Center) [tel. (351-1) 350 98 00; telefax (351-1) 350 98 90],

S-10390 Stockholm, Hamngatan 6, Mrs. Kerstin Lindkvist [tel. (46-8) 611 11 72; telefax (46-8) 611 44 35],

UK-London SW1P 3AT, Jean Monnet House, 8 Storey's Gate, Mrs Maureen Newman [tel. (44-171) 973 19 92; facsimile (44-71) 973 19 00/973 19 10].

4. Inschrijvingen

De inschrijvingen dienen uiterlijk op 15. 12. 1995 (16.00), plaatselijke tijd, aan te komen op het volgende adres:

Fichtner GmbH & Co. KG, Sarweystrasse 3, D-70191 Stuttgart, ter attentie van de heren H. Wenzel/B.-D. Tydecks.

De inschrijvingen worden in niet-openbare zitting geopend. De inschrijvingen dienen het geheel der vereiste leveringen te betreffen. Inschrijvingen voor één partij of voor subpartijen worden niet in aanmerking genomen.

Phare — Apparatuur voor geothermisch project

Bericht van aanbesteding uitgeschreven door het Nationaal Fonds voor Milieubescherming en Waterbeheer voor de Minister van Milieu, Natuurlijke Hulpbronnen en Bosbouw namens de Regering van Polen in het kader van Phare

(95/C 275/04)

Titel en nummer van het project: Levering van apparatuur voor een geothermisch project in Zakopane.

Projectnummer EC/EPP/92/201.1

1. **Deelname staat oorsprong:** Deelname staat onder gelijke voorwaarden open voor alle natuurlijke en rechtspersonen van de Europese Gemeenschap en de begunstigde landen van Phare.

Aangeboden leveringen dienen van oorsprong te zijn uit de bovengenoemde landen.

2. **Betreft:** Levering in 6 partijen van apparatuur voor een geothermisch project in Zakopane.

Partij 1: apparatuur voor een geothermische grondlast-centrale.

Partij 2: voorgeïsoleerde leidingen voor geothermisch water en districtsverwarming.

Partij 3: warmtewisselaars voor de aansluiting van eensgezinswoningen.

Partij 4: warmtewisselaars voor de aanpassing van middelgrote verbruikers.

Partij 5: apparatuur voor de aanpassing van ketelinstallaties aan de districtsverwarming.

Partij 6: verbuizing voor twee geothermische bronnen.

3. **Aanbestedingsdossier:** Het volledige aanbestedingsdossier kan kosteloos worden verkregen bij:

a) Polimex-Cekop SA, Division HO, 7/9 Czackiego Street, PL-00-950 Warsaw, tel. (48-22) 62 37-550/548, (48-22) 26 75 09, telefax (48-22) 26 55 27, (48 22) 26 04 93.

Tegen betaling van een niet-terugvorderbaar bedrag van 400 zloty.

b) Commissie van de Europese Gemeenschappen, Directoraat-generaal Buitenlandse betrekkingen, Operationele dienst Phare, Mevr. Isabelle Declere, (SC27 1/38), rue de la Loi/Wetstraat 200, B-1049 Bruxelles/Brussel, telefax (32-2) 296 42 51.

c) Voorlichtingsbureaus in de Lid-Staten van de Europese Unie:

D-53113 Bonn, Zitelmannstraße 22 [Tel. (49-228) 53 00 90; Telefax (49-228) 530 09 50],

NL-2594 AG 's-Gravenhage, E.V.D., afdeling PPA, Bezuidenhoutseweg 151 [tel. (31-70) 346 93 26; telefax (31-70) 364 66 19],

L-2920 Luxembourg, bâtiment Jean Monnet, rue Alcide de Gasperi [tél. (352) 430 11; télécopieur (352) 43 01 44 33],

F-75007 Paris Cedex 16, 288, boulevard Saint-Germain [tél. (33-1) 40 63 38 38; télécopieur (33-1) 45 56 94 17],

I-00187 Roma, via Poli 29 [tel. (39-6) 678 97 22; telefax (39-6) 679 16 58],

DK-1004 København K, Højbrohus, Østergade 61 [tlf. (45) 33 14 41 40; telefax (45) 33 11 12 03],

UK-London SW1P 3AT, Jean Monnet House, 8 Storey's Gate [tel. (44-71) 973 19 92; facsimile (44-71) 973 19 00],

IRL-Dublin 2, 39 Molesworth Street [tel. (353-1) 671 22 44; facsimile (353-1) 671 26 57],

GR-10674 Athens, Vassilissis Sofias 2 [τηλ. (30-1) 725 10 00, τηλεφάξ (30-1) 724 46 20],

E-28046 Madrid, paseo de la Castellana, 46 [tel. (34-1) 431 57 11; telefax (34-1) 576 03 87],

P-1200 Lisboa, Centro Europeu Jean Monnet, Largo Jean Monnet 1-10º [tel. (351-1) 54 11 44; telefax (351-1) 55 43 97],

S-10390 Stockholm, Post Box 7323 [tel. (46-8) 611 11 72; telefax (46-8) 611 44 35],

A-1040 Wien, Hoyogasse 5 [Tel. (43-1) 303 33 79/505 34 91; Telefax (43-1) 50 53 37 97],

FIN-00131 Helsinki, Pohjoisesplanadi 31, Post Box 234 [tel. (358-0) 65 6420, telefax (358-0) 62 68 71].

4. Op lic 13. 11. 1995 (10.00), plaatselijke tijd op het volgende adres een openbare bijeenkomst georganiseerd waarop vragen kunnen worden gesteld:

Geothemia Podhalanska SA, Olcza-Stachonie 2A, PL-34-502 Zakopane.

5. **Inschrijvingen:** De inschrijvingen moeten uiterlijk op 19. 12. 1995 (11.00), plaatselijke tijd op het volgende adres zijn ontvangen:

Polimex-Cekop S.A., Division HO, 7/9 Czackiego Street, PL-00-950 Warszawa.

De inschrijvingen worden op 19. 12. 1995 (12.00), plaatselijke tijd op het volgende adres in het openbaar geopend:

Polimex-Cekop S.A., Division HO, 7/9 Czackiego Street, PL-00-950 Warszawa.

Phare — Computer- en audiovisuele apparatuur

Bericht van aanbesteding uitgeschreven door het Ministerie van Arbeid en Sociale Zaken van de Republiek Tsjechië en de Commissie van de Europese Gemeenschappen in het kader van Phare

(95/C 275/05)

Titel van het project

Ontwikkeling Arbeidsmarkt CZ 9406-03-01-02

Levering van apparatuur voor afdelingen beroepskeuzeadvies en carrièrebegeleiding in arbeidsbureaus

1. Deelname en oorsprong

Deelname staat open op gelijke voorwaarden voor alle natuurlijke personen en rechtspersonen uit de Lid-Staten van de Europese Gemeenschappen en uit Albanië, Bulgarije, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Polen, Roemenië, Slovenië, Slowakije en Tsjechië.

De te leveren goederen en diensten moeten van oorsprong zijn uit de bovengenoemde staten.

2. Onderwerp

Levering van computerapparatuur en audiovisuele apparatuur voor afdelingen beroepskeuzeadvies en carrièrebegeleiding in arbeidsbureaus in maximaal 80 districten van Tsjechië. De leverancier is verantwoordelijk voor de aflevering, de installatie en het verzorgen van een eendaagse basisopleiding in het gebruik van de apparatuur.

3. Aanbestedingsdossier

Het volledige aanbestedingsdossier is verkrijgbaar bij:

- a) Mr Petr Chudej, Director of Labour Market Programmes, Agency for Labour Market and Social Policy, Phare, Palackého náměstí 4, CZ-128 01 Praha 2, tel. (42-2) 24 97-25 70, telefax (42-2) 24 97-23 20
- b) Europese Commissie, DG IA B3, Operationele dienst Phare, Ms Barbara Wolf, (AN88-4/21), rue de Loi/Wetstraat 200, B-1049 Bruxelles/Brussel, telefax (32-2) 295 16 05
- c) Informatiebureaus van de Europese Gemeenschap in de Lid-Staten:
  - D-5300 Bonn, Zitelmannstraße 22 [Tel. (49-228) 53 00 90; Telefax (49-228) 530 09 50]
  - NL-2594 AG Den Haag, EVD, afdeling PPA, Bezuidenhoutseweg 151, [tel. (31-70) 379 88 11; telefax (31-70) 379 78 78]
  - L-2920 Luxembourg, bâtiment Jean Monnet, rue Alcide de Gasperi [tél. (352) 43 03-1; télécopieur (352) 43 01-337 89]
  - F-75007 Paris Cedex 16, 288, boulevard Saint-Germain [tél. (33-1) 40 63 38 38; télécopieur (33-1) 45 56 94 17]

B-1040 Brussel, Archimedesstraat 73 [tel. (32-2) 235 38 44; telefax (32-2) 235 01 66]

I-00187 Roma, via Poli 29 [tel. (39-6) 678 97 22; telefax (39-6) 679 16 58]

UK-London SW1P 3AT, Jean Monnet House, 8 Storey's Gate [tel. (44-171) 973 19 92; facsimile (44-171) 973 19 00]

DK-1004 København K, Højbrohus, Østergade 61, [tlf. (45) 33 14 41 40; telefax (45) 33 11 12 03]

IRL-Dublin 2, 39 Molesworth Street [tel. (353-1) 671 22 44; facsimile (353-1) 671 26 57]

GR-10674 Athina, Vassilissis Sofias 2 [τηλ. (30-1) 724 39 82, τηλεφάξ (30-1) 724 46 20]

E-28046 Madrid, paseo de la Castellana 46, [tel. (34-1) 435 17 00/577 29 23; telefax (34-1) 576 03 87]

P-1200 Lisboa, Centro Europeu Jean Monnet, Largo Jean Monnet 1-10º [tel. (351-1) 154 11 44; telefax (351-1) 155 43 97]

A-Wien 1040, Hoyosgasse 5 [Tel. (43-1) 505 33 79; Telefax (43-1) 50 53 37 97]

FIN-00131 Helsinki, Pohoisplanadi 31, PO Box 234 [puh. (358-0) 65 64 20; telekopio (358-0) 65 67 28]

S-11147 Stockholm, PO Box 7323, Hamngatan 6 [tel. (46-8) 611 11 72; telefax (46-8) 611 44 35]

Het aanbestedingsdossier is met ingang van 30. 10. 1995 verkrijgbaar op de bovenstaande adressen. Voor nadere uitleg wordt een bijeenkomst georganiseerd op 8. 11. 1995 om 14.00 uur, plaatselijke tijd, in zaal B, 3e verdieping, Palackého náměstí 4, CZ-Praha 2.

4. Inschrijving

De inschrijvingen moeten uiterlijk op 4. 12. 1995 om 11.00 uur, plaatselijke tijd zijn ontvangen bij:

Mr Petr Chudej, Director of Labour Market Programmes, Agency for Labour Market and Social Policy, Phare, Palackého náměstí 4, CZ-128 01 Praha 2.

De inschrijvingen worden in aanwezigheid van een vertegenwoordiger van de Delegatie van de Europese Commissie in Tsjechië geopend op 4. 12. 1995 om 14.00 uur, plaatselijke tijd, in zaal B, 3e verdieping, Palackého náměstí 4, CZ-Praha 2.

Het Ministerie van Arbeid en Sociale Zaken van de Republiek Tsjechië behoudt zich het recht voor de aanbesteding op elk moment in te trekken en elke inschrijving af te wijzen.

Onderzoek naar het evenwicht tussen de respectievelijke rechten en plichten en de financiële middelen van de openbare en particuliere televisiestations in Oostenrijk, Finland, Zweden, Noorwegen, Liechtenstein en IJsland

Uitnodiging tot het indienen van inschrijvingen uit de Lid-Staten en de EVA-landen die aan de EER deelnemen

(95/C 275/06)

(Voor de EER relevante tekst)

Aanbestedende dienst: De Europese Commissie en met name het Directoraat „Overheidssteun” (IV G 1) van Directoraat-generaal IV „Concurrentie”, en Directoraat-generaal X „Voorlichting, communicatie, cultuur en audiovisuele sector” en de toezichthoudende autoriteit van EVA wensen tot inschrijving op te roepen voor het uitvoeren van een onderzoek naar het bovenvermelde onderwerp.

Doel van de aanbesteding: Via het onderzoek dient achtergrondinformatie te worden aangeleverd die de Commissie kan helpen bij het inschatten van de rol van de verplichtingen inzake staatsfinanciering en openbare dienstverlening bij televisiezenders.

Procedure voor het indienen van inschrijvingen:

a) de schriftelijke inschrijvingen kunnen worden ingediend:

hetzij per aangetekende post,

hetzij door afgifte op het volgende adres:

Europese Commissie, Directoraat-generaal „Concurrentie”, (DG IV), eenheid IV G 1 (ter attentie van mevr. E. Slaets, C 158-6/15), rue de la Loi/Wetstraat 200, B-1049 Bruxelles/Brussel.

Het poststempel of het door de ambtenaar van de vermelde dienst getekende en gedateerde ontvangstbewijs geldt als bewijs voor de datum van indiening.

De inschrijvingen dienen te worden verzonden in een verzegelde omslag die in een tweede omslag zit. De binnenste omslag dient geadresseerd te worden aan de hierboven vermelde dienst, met als vermelding „Tender TV/DGIV/95/ETD09 - À ne pas ouvrir par le service courrier”. Omslagen met zelfklevende sluiting die geopend en weer gesloten kunnen worden zonder dat dit sporen nalaat, mogen niet worden gebruikt.

b) Om geldig te zijn, dienen alle voorstellen te zijn ingediend uiterlijk op .... (17.00) indien zij worden afgegeven zoals beschreven onder a).

c) Bij de brief dienen de volgende documenten te gaan:

1. gegevens over de consultant: naam, rechtspersoon, adres, telefoon-, telex- en telefaxnummers en naam van de contactpersoon;

2. beschrijving van de consultant en zijn werkzaamheden waaruit zijn bekwaamheid voor de desbetreffende dienstverlening blijkt;

3. een document waaruit de rechtspersoonlijkheid van de consultant blijkt;

4. bewijs van de financiële en economische mogelijkheden van de dienstverlener aan de hand van de jaarrekeningen of uittreksels daaruit of een verklaring aangaande de totale jaaromzet.

Voorwaarden voor de inschrijvers:

- de prijzen dienen in ECU te worden uitgedrukt;
- in de inschrijvingen dienen de tijd, de functie en het tarief van het personeel dat voor de taken zal worden ingezet, te worden vermeld;
- gezien de Europese Commissie vrijgesteld is van belastingen en heffingen conform het Protocol houdende de Privileges en Immunititeiten van de Europese Gemeenschappen in bijlage bij het Verdrag van 6. 4. 1965, ter oprichting van één enkele Commissie van de Europese Gemeenschappen, dienen de voorgestelde prijzen vrij van belastingen en heffingen te zijn; inschrijvers die BTW-plichtig zijn dienen afzonderlijk de te betalen BTW en de prijs exclusief belastingen te vermelden;
- het indienen van een inschrijving impliceert de aanvaarding van de algemene voorwaarden en bepalingen van de Commissie voor alle aangelegenheden die niet specifiek door onderhavige aankondiging worden geregeld;
- bij geschillen zijn enkel de rechtbanken te Brussel bevoegd;
- de inschrijvingen dienen in drievoud te worden opgesteld.

Vereisten voor de consultants

a) **Taak van de consultant:** De taak van de consultant behelst het lezen van de vakliteratuur, relevante onderzoeken en verslagen, het onderzoeken van de geldende nationale wetgeving, het vergaren van financiële basisgegevens over de betrokken openbare en particuliere omroepen, het analyseren van de financiële middelen en verplichtingen van en beperkingen op de openbare en particuliere zenders, het interviewen van zowel de openbare als de particuliere zenders omtrent hun kijk op hun financiële en juridische omgeving, de marktsituatie en concurrentievoorwaarden.

b) **Onderzoeksg gebied:** Het onderzoek dient de openbare en particuliere televisie te betreffen in Oostenrijk, Finland, Zweden, Noorwegen, Liechtenstein en IJsland.

In elk land dienen de volgende onderwerpen te worden behandeld:

- de huidige marktsituatie (aantal televisiestations dat in of naar het land uitzendt, de eigenaars, distributiemanier - over land, per kabel, satelliet - en hun aandeel in de uitzendmarkt in termen van kijkcijfers);
- beknopte geschiedenis van elk tv-station;

- toekomstige marktontwikkelingen (nieuwe kanalen, fusies, wijziging in de wetgeving);
  - analyse van de wetgeving op de openbare en particuliere televisie, met vermelding van de belangrijkste gebeurtenissen van de afgelopen jaren;
  - grondige analyse van de bronnen en de omvang van de financiering die de zenders ontvangen (reclame of sponsoring, abonnementen of „pay-per-view”, inkomsten uit het verlenen van andere diensten, financiering door de overheid in de vorm van inkomsten uit kijkgeld, rechtstreekse subsidie, voorzien van kapitaal, leningen, schuldenverlichting, staatswaarborgen voor schulden, enz.). Voor de staatsfinanciering dient te worden getracht om alle onregelmatige of occasionele verlening van nieuwe fondsen aan de zenders van de afgelopen jaren te identificeren;
  - analyse van de manier waarop openbare en particuliere zenders hun eigen rol en prestaties en die van hun concurrenten inzake de dienstverlening aan hun publiek bekijken;
  - grondige analyse en vergelijking van de verplichtingen die rusten op de openbare en particuliere kanalen die financiële gevolgen (kunnen) hebben in termen van hogere kosten of lagere inkomsten en, indien mogelijk, een weergave, of ten minste een raming, van de reële of alternatieve kosten die voortvloeien uit deze verplichtingen, om zodoende, zoveel mogelijk, te komen tot een vergelijkende tabel van de extra kosten die voortvloeien uit de verplichtingen tot openbare dienstverlening voor respectievelijk openbare en particuliere kanalen. De analyse van de financiële implicaties dient gebaseerd te zijn op de reële prestaties bij het voldoen aan de desbetreffende verplichtingen;
  - grondige analyse en vergelijking van de beperkingen op openbare of particuliere televisiekanalen, met name beperkingen op activiteiten waaruit inkomsten voortvloeien, bij voorbeeld reclame en, indien mogelijk, een opgave, of ten minste een raming van de implicaties op de inkomsten van deze beperkingen;
  - grondige analyse en vergelijking van bijzondere rechten en privileges van de diverse openbare en particuliere televisiekanalen, inclusief exclusieve franchises of monopolies en, indien mogelijk, een opgave, of ten minste een raming, van de financiële waarde van deze bijzondere rechten en privileges. De analyse van de financiële implicaties van verplichtingen, beperkingen en privileges dient ook de straffen voor inbreuken op de regels weer te geven.
- Selectiecriteria:** De mogelijkheid van de consultant om de vereiste diensten te verlenen wordt geëvalueerd op basis van, met name:
- a) de kennis en de ervaring van de consultant betreffende dit soort werkzaamheden;
  - b) de kwaliteit van het personeel van de onderneming.
- Gunningscriteria:**
- a) prijs der werkzaamheden;
  - b) tijd die voor uitvoering der vereiste taken nodig is;
  - c) voorgestelde werkwijze voor het onderzoek.
- Algemene inlichtingen:** De inschrijvers worden ingelicht over het resultaat van hun voorstellen. De inschrijvingen blijven geldig gedurende 6 maanden vanaf de datum vermeld in punt b).

Voor aankondiging van een uitnodiging tot het indienen van voorstellen voor het specifiek programma voor onderzoek en onderwijs inzake veiligheid van kernsplijting (reactorveiligheid, afvalbeheer en stralingsbescherming) (1994-1998)

(95/C 275/07)

De Commissie is van plan om op basis van de evaluatie van de voorstellen die op 20. 3. 1995 waren ontvangen naar aanleiding van de uitnodiging tot het indienen van voorstellen voor het specifiek programma voor onderzoek en onderwijs inzake veiligheid van kernsplijting (reactorveiligheid, afvalbeheer en stralingsbescherming) (1994-1998), de lijst van onderzoekgebieden en thema's

die in het kader van de tweede termijn van de uitnodiging tot het indienen van voorstellen (28. 2. 1996) worden behandeld, nader te specificeren.

De lijst van onderzoekgebieden en thema's zal verschijnen in het Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen van 15. 12. 1995.

RECTIFICATIES

Phare — Sectoriële kaderovereenkomsten voor meerdere landen

(Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen nr. C 252 van 28. 9. 1995, blz. 9)

(95/C 275/08)

Europese Commissie, Directoraat-generaal Buitenlandse betrekkingen: Europa en de Nieuwe Onafhankelijke Staten, Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid en Externe Missies, rue de la Loi/Wetstraat 200, B-1049 Bruxelles/Brussel.

in plaats van:

De blikken van belangstelling (zie bijgevoegd formulier), met vermelding van de gekozen sector, de naam van de leidende partner, de samenstelling van elke combinatie en de respectieve registratienummers in het CCR (wanneer die reeds zijn toegewezen; zoniet moet een kopie van de aanvraag van het inschrijvingsformulier worden bijgevoegd), nationaliteit en aantal personeelsleden van elke gegadigde moeten per telefax, maximaal 1 bladzijde, uiterlijk op 20. 10. 1995 (12.00), plaatselijke tijd zijn toegekomen op het volgende adres:

te lezen:

De blikken van belangstelling (zie bijgevoegd formulier), met vermelding van de gekozen sector, de naam van de leidende partner, de samenstelling van elke combinatie en de respectieve registratienummers in het CCR (wanneer die reeds zijn toegewezen; zoniet moet een kopie van de aanvraag van het inschrijvingsformulier worden bijgevoegd), nationaliteit en aantal personeelsleden van elke gegadigde moeten per telefax, maximaal 1 bladzijde, uiterlijk op 6. 11. 1995 (12.00), plaatselijke tijd zijn toegekomen op het volgende adres:
